

Jak uhonorować
zasłużonych
spółdzielców?

- str. 9-10

dr inż. Mieczysław Grodzki: - Ubiegły rok był pracowity - jeśli wziąć pod uwagę ilość projektów rozwiązań prawnych dotyczących spółdzielczości lub mających pośredni wpływ na jej działalność. W większości tych spraw zabieraliśmy głos... - str. 4-6

Pierwsze czytanie senackiego projektu zmian w ustawie Prawo oświatowe - str. 13

ISSN 1506-4395

TECZA POLSKA

 MIESIĘCZNIK SPÓŁDZIELCZY nr 3 (323) **marzec 2026** cena: 10,80 zł

8 / MARCA

*Wiosenne pozdrowienia
dla wszystkich Pań*

KONKURSY 2026

Zespół Samorządu i Promocji Krajowej Rady Spółdzielczej **do 15 maja br.** przyjmuje zgłoszenia kandydatów w dorocznych konkursach dla liderów samorządu spółdzielczego i terytorialnego.

Rozstrzygnięcie konkursów nastąpi podczas centralnych uroczystości z okazji Międzynarodowego Dnia Spółdzielczości

Samorządowiec - Spółdzielca

Konkurs dla przedstawicieli samorządów terytorialnych oraz urzędów samorządowych i państwowych, którzy z przychylnością i zrozumieniem patrzą na działalność spółdzielni różnych branż na ich terenach. Konkurs ma uhonorerować za życzliwość i docenianie roli spółdzielczości w lokalnym środowisku.

opłata konkursowa* - 250 zł

Lider Spółdzielczości Polskiej

Najwyższe honorowe wyróżnienie przyznawane spółdzielcom, ale także przedstawicielom władz państwowych za upowszechnianie idei spółdzielczej, tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu i rozwojowi spółdzielczej formy gospodarowania, wspieranie inicjatyw i przedsięwzięć spółdzielczych.

opłata konkursowa* - 780 zł

Menedżer - Spółdzielca

Jedna z najważniejszych w polskim środowisku spółdzielczym nagród, ustanowiona w 1999 r. Przyznawana jest najlepszym spółdzielczym przedsiębiorcom, legitymującym się dobrą kondycją ekonomiczną i oceną lustracyjną, tworzącym nowe i stabilne miejsca pracy.

opłata konkursowa* - 620 zł

Prymus

Wyróżnienie będące uzupełnieniem nagrody „Menedżer-Spółdzielca” dla tych osób, które przedstawiły pełną dokumentację wymaganą w konkursie i otrzymały pozytywną ocenę Kapituły, ale nie zdobyły tytułu „Menedżer-Spółdzielca”. Przyznawane jest spółdzielcom bez względu na zajmowane przez nich stanowisko w spółdzielni.

opłata konkursowa* - 500 zł

Złoty Laur Spółdzielczości

Przyznawany jest spółdzielniom, lub osobom fizycznym, które pracują na rzecz rozwoju i wzbogacania kultury, kultywowania tradycji, popularyzowania społecznych celów spółdzielczości, m.in. poprzez prowadzenie placówek kulturalnych, oświatowych, sportowych, sponsorowanie zespołów folklorystycznych i innych form aktywności.

opłata konkursowa* - 500 zł

Konkurs na prace naukowe

Konkurs prowadzony przez Spółdzielczy Instytut Badawczy ma zachęcić środowiska naukowe do podejmowania badań nad spółdzielczością i spopularyzować rezultaty tych badań. Prace (licencjackie, magisterskie, doktorskie) poświęcone spółdzielczości wykonane (obronione lub opublikowane) po 15 maja 2024 r. można nadsyłać do 15 maja 2026 r.

Szczegóły dotyczące konkursów, regulaminy oraz formularze zgłoszeń do pobrania zamieszczone są na stronie krs.com.pl na zakładce Promocja - Konkursy. Wnioski rozpatruje Kapituła Nagród KRS, która oficjalnie ogłasza swoją decyzję podczas obchodów Międzynarodowego Dnia Spółdzielczości.

*do podanych cen należy doliczyć podatek VAT

Zgłoszenia przyjmuje **Zespół Samorządu i Promocji KRS**

e-mail: tecza@krs.com.pl 00-013 Warszawa, ul. Jasna 1, tel. 22 828 65 11

Zgłoszenia prac naukowych przyjmuje **Spółdzielczy Instytut Badawczy** - szczegóły na stronie krs.org.pl

Warto przeczytać

Na ostatni dzień marca br. zaplanowano obrady Zgromadzenia Ogólnego KRS, które podsumuje działalność Krajowej Rady Spółdzielczej w 2025 roku. Jakimi sprawami, istotnymi dla branży spółdzielczych, zajmowali się w Międzynarodowym Roku Spółdzielczości? Z kim podjęto współpracę i w jakim zakresie? O tym informuje Prezes Zarządu KRS dr inż. Mieczysław Grodzki - str. 4-6

Działalność społeczno-kulturalna **Spółdzielni Mieszkaniowej „Jedność” w Ostródzie** - str. 16-17

Paragraf Spółdzielczy:

Przemysław Kępka:
Przedawnienie roszczeń z tytułu opłat za użytkowanie wieczyste - str. I

Artur Puławski:
Wskaźniki funkcjonowania spółdzielni - str. III

Roksana Kowalska-Szałwińska:
Najnowsze interpretacje indywidualne w sprawie skutków podatkowych sprzedaży świadectw efektywności energetycznej - str. V

Michał Radziejewski:
Najem nieruchomości i lokali użytkowych w praktyce - str. VII

W DOMU „POD ORŁAMI” str. 4 - 10

- dr inż. Mieczysław Grodzki: Za nami rok ważnych projektów i zmian prawnych.
- Uwagi KRS do projektu zmian w ustawie o ochronie praw lokatorów.
- Pismo KRS do Dyrektora Generalnego KOWR.
- Jak uhonorować zasłużonych spółdzielców?

COOP W KRAJU str. 11

- 35 lat Spółdzielni Mieszkaniowej „Służew nad Dolinką”.

COOP ZA GRANICĄ str. 12

- Postanie MZS na Międzynarodowy Dzień Kobiet.

COOP W PARLAMENCIE str. 13-14

- Posiedzenie Sejmowej Komisji Edukacji i Nauki.
- Konferencja o bankach spółdzielczych w Senacie RP.

SKOK str. 15

KULTURA str. 16 - 17

Osiedlowy Dom Kultury Spółdzielni Mieszkaniowej „Jedność” w Ostródzie: Wszyscy są tu mile widziani.

UNIQA str. 18 - 19

Bezpieczeństwo we wspólnotach i spółdzielniach mieszkaniowych.

SPÓŁDZIELCZOŚĆ PRACY str. 20

- Kielce: Międzypokoleniowe, spółdzielcze spotkanie.
- Kraków: We współpracy z AGH.

HISTORIA str. 21 - 23

dr Adam Piechowski: Uniwersytety Ludowe – kuźnia kadr spółdzielczości wiejskiej

Wydawca:

KRAJOWA RADA
SPÓŁDZIELCZA

ul. Jasna 1, 00-950 Warszawa
tel.: 22 596 43 00
www.krs.org.pl
e-mail: krs@krs.org.pl

Redakcja

tel./fax: 22 828 65 11
e-mail: tecza.polska@krs.com.pl

Miesięcznik Spółdzielczy
„Tęcza Polska”

Prezes Zarządu

dr inż. Mieczysław Grodzki
tel.: 22 827 13 16, fax: 22 827 43 21

Członkowie Zarządu

Waldemar Broś, tel.: 22 372 03 72
Ryszard Jaśkowski, tel.: 22 440 82 02
Leszek Klonowski, tel.: 89 642 32 02
Marek Kowalski, tel.: 43 821 51 44

TĘCZA POLSKA

COOP WIEŚCIEŻNIK SPÓŁDZIELCZY / marzec 2026

Redaktor Naczelny:

Klementyna Zygarewska - Tomza

Autorzy artykułów:

dr Adam Piechowski,
Przemysław Kępka, Artur Puławski,
Roksana Kowalska-Szałwińska

Prenumerata

na dowolny okres u Wydawcy.
Materiałów niezamówionych
nie zwracamy

Działania Krajowej Rady Spółdzielczej w 2025 roku

Za nami rok licznych projektów zmian prawnych

Za nami pierwszy kwartał 2026 roku, a marcowe posiedzenie Zgromadzenia Ogólnego KRS tradycyjnie poświęcone jest podsumowaniom oraz ocenie działalności Krajowej Rady Spółdzielczej w ciągu ostatniego roku. Inicjatywy związane z Międzynarodowym Rokiem Spółdzielczości i nasze działania w obszarze promocji zostały obszernie przedstawione w grudniowym wydaniu miesięcznika „Tęcza Polska”. Teraz czas na przypomnienie najistotniejszych działań Krajowej Rady Spółdzielczej podejmowanych na rzecz rozwoju poszczególnych branż.

Krajowa Rada Spółdzielcza realizowała zadania statutowe oraz wnioski z VII Kongresu Spółdzielczości i zjazdów przedkongresowych, reagując na bieżące potrzeby branż. Ubiegły rok był pracowity - jeśli wziąć pod uwagę ilość projektów rozwiązań prawnych dotyczących spółdzielczości lub mających pośredni wpływ na jej działalność. W większości tych spraw zabieraliśmy głos, prezentując stanowiska uzgadniane z branżowymi związkami rewizyjnymi.

Spółdzielnie mieszkaniowe

Ministerstwo Rozwoju i Technologii wciąż pracuje nad systemową reformą mieszkalnictwa. Przygotowanych zostało kilka kluczowych aktów prawnych, z których większość nadal jest na etapie prac legislacyjnych. 9 stycznia br. Prezydent podpisał tzw. „małą nowelizację” ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, w której określone zostały m.in. zasady udziału pełnomocników w walnych zgromadzeniach. KRS walczyła o zapisanie w ustawie, że „zakres pełnomocnictw zostanie uregulowany w Statutach spółdzielni”. Wzięliśmy udział zarówno w konsultacjach założeń, jak i projektów - przede wszystkim tzw. „dużej nowelizacji ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych”, opublikowanej w dniu 8 grudnia ubr. na stronach RCL (*Stanowisko ZO KRS zob. „TP” nr 1/2026 - przyp. red.*), a także projektu ustawy o regulacji stanów prawnych na rzecz spółdzielni mieszkaniowych. W tym roku czeka nas kolejny etap dyskusji, gdyż nie wszystkie propozycje resortu są do zaakceptowania, a niektóre mogą być wręcz szkodliwe (np. kadencyjność zarządów, nieograniczony dostęp do dokumentów spółdzielni).

Udało się natomiast pomóc spółdzielniom mieszkaniowym w uzyskaniu bezterminowego zwolnienia z obowiązku prowadzenia ewidencji sprzedaży usług parkingowych przy zastosowaniu kas rejestrujących. Po naszej interwencji z

dnia 17 listopada 2025 r. Ministerstwo Finansów nadesłało projekt rozporządzenia, który w pełni odpowiada naszym potrzebom. Z zadowoleniem przyjęliśmy też Ustawę o zmianie ustawy o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa oraz niektórych innych ustaw, do której w sierpniu br. zgłosiliśmy swoje propozycje. Jak zapowiedziano, do 2030 roku na budowę i remonty mieszkań rząd ma przeznaczyć do 44 mld zł. Mamy nadzieję, że przepisy zainicjują rozwój spółdzielczego budownictwa lokatorskiego i otworzą przed spółdzielniami dostęp do gruntów z zasobów Skarbu Państwa - o co usilnie zabiegamy. Liczymy też na rozwiązanie przewlekłego problemu uregulowania praw do gruntów zabudowanych przez spółdzielnie mieszkaniowe. Póki co, przedstawione niedawno przez Ministerstwo Rozwoju propozycje w tym zakresie nie rozwiązują, naszym zdaniem, tego poważnego problemu, z którym od lat borykają się spółdzielnie zwłaszcza w największych miastach.

Spółdzielnie energetyczne

Zmiany w ustawie o OZE wprowadzone w sierpniu 2023 r. (z wniosku KRS) sprawiły, że sektor spółdzielczości energetycznej osiągnął dziś niespotykaną dynamikę rozwoju. Rejestrację w KOWR uzyskało już ponad 650 spółdzielni, powstały także branżowe związki rewizyjne. Dotychczas naszym głównym postulatem dotyczącym tej branży była nowelizacja art. 38 ustawy o OZE, umożliwiająca spółdzielniom mieszkaniowym tworzenie spółdzielni energetycznych również w miastach. Koniec 2025 roku przyniósł nadzieję na korzystne rozwiązanie problemu - parlamentarzyści przyjęli zmiany w Ustawie o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych oraz niektórych innych ustaw, co uniezależniło możliwość tworzenia spółdzielni energetycznych od statusu gminy (przypomnijmy: do-

tąd było to możliwe jedynie w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich). To długo oczekiwana zmiana, odpowiadająca pilnym potrzebom społecznym w obliczu rosnących cen energii, a także dyskusji o bezpieczeństwie energetycznym. W bieżącym roku nastąpi także implementacja unijnej dyrektywy RED III i pakiet kolejnych przepisów, które wzmocnią sektor energetyki odnawialnej. Z satysfakcją stwierdzam, że większość wnioskowanych przez KRS rozwiązań - w szczególności dotyczących ułatwienia rozliczeń energii, możliwości uzyskiwania statusu SE przez działające spółdzielnie, zniesienia ograniczeń liczby członków, czy autokonsumpcji - uzyskała aprobatę władz.

Spółdzielnie rolnicze

Od lat utrzymujemy stały kontakt z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi aktywnie uczestnicząc w konsultacjach projektów - m.in. w sprawie warunków uzyskiwania przez spółdzielnie statusu uznanej organizacji producentów, zmniejszenia biurokracji i ułatwienia spółdzielniom dostępu do finansowania z programów realizowanych z budżetu państwa, jak funduszy unijnych - w tym interwencji w ramach Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027 dla Polski, Polityki Spójności 2021-2027 obejmującej Programy Krajowe i Regionalne oraz Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Przedstawiciele KRS uczestniczą w pracach Komitetu Monitorującego Plan Strategiczny WPR 2023-2027, w szczególności dotyczących wspierania zorganizowanych form współpracy rolników. W Komitecie tym zasiadam razem z Julianem Brewką - członkiem Zgromadzenia Ogólnego KRS, a grupę roboczą ds. promowania współpracy rolników w formie organizacji producentów koordynuje Wojciech Styburski, również członek Zgromadzenia Ogólnego KRS.

Nasze podstawowe postulaty sprowadzają się do niedyskryminowania rolników zrzeszonych w spółdzielniach w dostępie do finansowania oraz do stworzenia na wsi takich warunków, by rolnicy chętnie łączyli siły, widząc w spółdzielczości szansę na zwiększenie konkurencyjności swoich gospodarstw. Jest to tym ważniejsze, że na rynku obserwujemy coraz bardziej agresywną politykę globalnych firm, do których ostatnio dołączyły przedsiębiorstwa z krajów Mercosur (KRS wyraziła swój sprzeciw

wobec umowy o wolnym handlu UE-kraje Mercosur, jako zagrażającej krajowej produkcji rolnej i przetwórstwu).

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi doskonale zdaje sobie sprawę z wagi problemu i nie zaprzecza, że rozwój spółdzielczości - a zwłaszcza uznanych organizacji producentów - jest dziś sposobem na realne wzmocnienie polskiej wsi. Dlatego od kilku lat wprowadza zachęty dla ich rozwoju.

Z początkiem 2023 r. nastąpiły zmiany limitów powierzchniowych płatności restrykcyjnej z uwzględnieniem liczby członków gospodarstwa - co w praktyce realizuje nasz długoletni postulat uznania RSP za wielorodzinne gospodarstwa rolne. Minister Rolnictwa poinformował nas także, że spółdzielnie mogą na rynku prywatnym nabywać ziemię bez zgody szefa KOWR i bez ograniczeń powierzchniowych do 300 ha (na mocy zmiany ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz niektórych innych ustaw). Pojawiły się także preferencje dla zorganizowanych form prowadzenia działalności, które są kontynuowane w 2026 roku.

Spółdzielniom, spółdzielczym grupom producentów rolnych i organizacjom producentów umożliwiono pozyskiwanie środków z KPO na organizowanie się, inwestycje, dostęp do kredytów preferencyjnych i innych instytucji w ramach Planu Strategicznego WPR. Są również środki na szkolenia, które mogłyby pobudzić rolników do wspólnych działań.

Mamy dużą satysfakcję z dobrej współpracy z resortem, do którego skierowaliśmy już kilkadziesiąt opinii, m.in. w sprawie projektów uchwał Komitetu Monitorującego Plan Strategiczny WPR 2023-2027, dotyczących m.in. udzielania dopłat bezpośrednich, wsparcia inwestycji w ochronę środowiska i klimatu, inwestycji w obrót produktami rolnymi i ich przetwórstwo, wdrażania ekoschematów, uwzględnienia specyfiki spółdzielni RSP we wsparciu z funduszy pomocowych, warunków rozwoju uznanych organizacji producentów, wdrożenia wsparcia sektorowego itp.

Spółdzielnie spożywców

Podjęcie starań, aby na półkach hipermarketów znalazło się więcej miejsca dla produktów regionalnych było jednym z postulatów VII Kongresu Spółdzielczości. Nasze wystąpienia w tej sprawie do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na razie nie odniosły skutku, gdyż oceniono je jako „sprzeczne z zasadami jednolitego rynku europejskiego”. Wyraziliśmy jednak niezadowolone z warunków, jakie zostały w Polsce stworzone zagranicznym sieciom, które dziś opanowały

handel detaliczny prowadząc agresywną politykę. Niekontrolowana dystrybucja marek własnych i ogromne wydatki ponoszone na reklamę w mediach mają wpływ na osłabienie krajowych producentów i sprzedawców, w tym spółdzielni. Dlatego we wrześniu 2025 r. wystąpiliśmy do Ministra Rolnictwa o podjęcie prac legislacyjnych nad rozwiązaniem ograniczającym nadmierną koncentrację rynku detalicznego w rękach firm z zagranicznym kapitałem. Rodzimy handel radzi sobie coraz gorzej, o czym świadczy m.in. zmniejszająca się liczba spółdzielni konsumenckich i zamykanie sklepów.

W ostatnich miesiącach 2025 roku sprzedawcy obciążeni zostali także obowiązkiem wynikającym z wejścia w życie systemu kaucyjnego. Już w czerwcu ubr. wystąpiliśmy do Prezesa Rady Ministrów proponując rozwiązania, które pozwolą zapobiec faworyzowaniu operatorów systemu kosztem sklepów. Kierowaliśmy także propozycje rozwiązań w zakresie wsparcia spółdzielczości mleczarskiej - chodziło m.in. o uzyskanie większego dostępu spółdzielni do środków funduszy promocji mleka, z którego można finansować reklamę krajowych produktów.

Banki spółdzielcze

9 marca br. Prezydent podpisał przygotowany w Ministerstwie Finansów i Gospodarki projekt Ustawy o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz niektórych innych ustaw (tzw. projekt deregulacyjny). Konsultując zgłaszane propozycje staraliśmy się przede wszystkim o zachowanie lustracji spółdzielczej w sektorze BS, gdyż jest ona przeprowadzana w imieniu członków spółdzielni i gwarantuje przejrzystość, minimalizując przy tym ryzyko nieprawidłowości w zarządzaniu. Protokół z lustracji i list polustracyjny to w zasadzie jedyne dokumenty w całości dostępne dla właścicieli banku bez naruszania tajemnicy bankowej.

Nowelizacja nie przyniosła w kwestii lustracji żadnych zmian, uprościła natomiast procedurę zawierania umów pomiędzy bankami, a ich zrzeszeniami. Zniosła także obowiązek przekazywania na żądanie Komisji Nadzoru Finansowego informacji o kredytach, pożyczkach pieniężnych, gwarancjach bankowych oraz poręczeniach udzielonych udziałowcom banku spółdzielczego oraz obowiązku przechowywania tych informacji, przy jednoczesnym zachowaniu kompetencji organu nadzoru do żądania informacji i dokumentów na podstawie przepisów odrębnych. To pozytywne rozwiązanie, ale ubiegły rok przyniósł także przepisy mniej pomyślne. 27 listopada 2025

r. Prezydent podpisał Ustawę o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych podnosząc CIT dla banków, co niewątpliwie odbije się na ich kondycji.

Sektor ten w przyszłym roku czeka jeszcze jedno wielkie wyzwanie - zastosowanie w produktach bankowych nowych wskaźników referencyjnych, które do końca 2027 roku mają zastąpić WIBOR i WIBID. Już w drugim półroczu 2026 roku mają one wprowadzić do swojej oferty produkty oparte o wskaźnik POLSTR. Będziemy współpracować z instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie reformy, aby banki spółdzielcze i SKOK-i miały pełne i rzetelne informacje na temat tego skomplikowanego procesu.

Spółdzielczość uczniowska

Również w marcu br. miało miejsce długo oczekiwane pierwsze czytanie senackiego projektu Ustawy o zmianie ustawy o Prawo oświatowe, który ma stworzyć ogólne ramy prawne dla działalności spółdzielni uczniowskich. Projekt, wniesiony do Sejmu przez senatorów z Parlamentarnego Zespołu ds. Spółdzielczości, powstał z dużym zaangażowaniem Krajowej Rady Spółdzielczej, a rok 2025 był rokiem intensywnych prac nad tymi rozwiązaniami. Początkowo zaproponowaliśmy odrębną ustawę o SU, jednak senatorowie zdecydowali, że lepiej będzie zacząć od niewielkich zmian w Prawie oświatowym, które - bez wchodzenia w szczegóły - dadzą impuls do kontynuowania ponad 120 letniej tradycji sklepików prowadzonych w szkołach przez uczniów. Od lat bowiem jesteśmy świadkami odchodzenia od prospołdzielczego modelu edukacji m.in. dlatego, że dyrektorzy szkół nie mają jasności co do podstawprawnych prowadzenia działalności w formie spółdzielczej. Dziś, gdy o projekcie pozytywnie wypowiada się MEN, Ministerstwo Finansów i Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej możemy mieć nadzieję, że również posłowie docenią znaczenie tej formy działalności szkolnej, a zaproponowane rozwiązania stworzą opiekunom SU jasne podstawy do działania - co w przyszłości zaowocuje bardziej świadomym, aktywnym i otwartym na spółdzielczość społeczeństwem.

Istotne dla gospodarki

W ubiegłym roku zabieraliśmy głos w wielu sprawach istotnych dla gospodarki. Ważnym tematem była - i wciąż pozostaje - energia: jej ceny, dostępność, stabilność dostaw. Już w lutym ub.r. zwróciliśmy się do Ministerstwa Klimatu i Środowi-

ska o zniesienie ograniczeń w poborze mocy dla podmiotów przetwórstwa rolno-spożywczego i wpisanie ich na listę odbiorców chronionych. Na razie resort nie podjął tego zagadnienia, co wciąż pozostawia nas w sferze niepewności.

W bieżącym roku rząd zniósł „tarczę energetyczną” dla odbiorców zbiorowych, w tym dla części wspólnych budynków spółdzielczych, przechodząc na taryfy zatwierdzone przez szefa URE. Już w sierpniu 2025 r. apelowaliśmy do Prezesa Rady Ministrów o przedłużenie mechanizmów osłonowych, gdyż wyższe koszty (zwłaszcza wzrost opłaty mocowej dla przedsiębiorców) wpłynę na pogorszenie się wyników spółdzielni, rentowność zakładów produkcyjnych, ale także spowoduje zaległości w opłatach za mieszkania, czego obawiają się spółdzielnie mieszkaniowe.

Drugim obszarem wymagającym częstych interwencji jest gospodarka odpadami. Spółdzielnie mieszkaniowe są szczególnie zaniepokojone utrzymującą się odpowiedzialnością zbiorową za brak segregacji odpadów. Wystąpiliśmy w tej sprawie do Prezesa Rady Ministrów, prosząc o przyspieszenie prac legislacyjnych. Długo oczekiwany projekt zmian w Ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, opracowany w Ministerstwie Klimatu, nie przewidywał jednak w interesującym nas zakresie żadnych zmian i nie wprowadził nowych obowiązków po stronie gmin pod kątem identyfikacji odpadów wytwarzanych w poszczególnych lokalach. Projekt wciąż jest przedmiotem prac, a liczne petycje jakie wpływają do resortu klimatu świadczą o tym, że daleko jeszcze do wypracowania satysfakcjonujących rozwiązań.

Poza tym, przez cały ubiegły rok, uczestniczyliśmy w uzgodnieniach w ramach prac poszczególnych ministerstw. Nasze postulaty dotyczyły mieszkalnictwa, przedsiębiorczości spółdzielczej, spółdzielczości socjalnej itd. Głównym celem przekazanych stanowisk, opinii i rozwiązań było stwarzanie lepszych warunków do rozwoju polskiej spółdzielczości. Mamy za sobą także liczne spotkania z przedstawicielami władzy ustawodawczej i wykonawczej - w tym z Marszałek Senatu, przewodniczącymi komisji stałych Sejmu i Senatu, kierownikami poszczególnych resortów. Byliśmy stałym uczestnikiem obrad Komisji Sejmu i Senatu RP, zespołów parlamentarnych powołanych dla wypracowania rozwiązań dotyczących spółdzielczości i dotyczących pośrednio spółdzielczości.

Aktywność międzynarodowa

Krajowa Rada Spółdzielcza jest też aktywnym członkiem międzynarodowych

organizacji spółdzielczych takich jak Międzynarodowy Związek Spółdzielczy i Cooperatives Europe - naczelną europejskiej organizacji spółdzielczej. W pracach Rady Cooperatives Europe biorę udział od 2017 roku, w 2021 roku powierzono mi także funkcję wiceprezydenta Komitetu Wykonawczego ICAO (organizacji branżowej spółdzielni rolniczych), a w lipcu 2025 zostałem wiceprezeselem ICBA - Międzynarodowego Stowarzyszenia Banków Spółdzielczych. Ubiegły rok był niezwykle istotny ze względu na ogłoszony przez ONZ Międzynarodowy Rok Spółdzielczości, którego nie można rozpatrywać w oderwaniu od realizacji celów zrównoważonego rozwoju ONZ.

W 2025 roku wzięliśmy udział w dwóch międzynarodowych projektach monitorujących wdrażanie celów: W pierwszym kwartale był to projekt „Europejski Zielony Ład i rozwój energetyki rozproszonej, w tym poprzez spółdzielnie energetyczne. Stan aktualny i perspektywa dla podmiotów spółdzielczych i środowisk lokalnych (Cele nr 7 i 13)”. Następnie rozpoczęliśmy realizację projektu badawczego w ramach ICAO „Spółdzielnie uczniowskie inkubatorami rozwoju ruchu spółdzielczego na terenach wiejskich. Stan obecny i perspektywa ich rozwoju. (Cel nr 4)”. Jego realizację sfinansowaliśmy dzięki środkom przekazanym przez ICAO w wysokości 10 tys. Euro.

Czas podsumowania

Szczegółowe informacje o działaniach KRS w 2025 roku zawierają sprawozdania przygotowane na pierwsze w tym roku posiedzenie Zgromadzenia Ogólnego, zaplanowane na ostatni dzień marca br. Zespół powołany przez Komisję Rewizyjną do zbadania sprawozdania finansowego zakończył już swoje prace i zarekomendował Komisji jego przyjęcie. Komisja Rewizyjna przyjęła pozytywne rekomendacje Zespołu i przedstawi je Zgromadzeniu Ogólnemu.

Pomimo dość znacznych wydatków na promocję spółdzielczości podczas Międzynarodowego Roku Spółdzielczości - stanowiły one aż 228 proc. wydatków z roku 2024 - zakończyliśmy ten rok z dobrym wynikiem finansowym. Realizacja przychodów ukształtowała się na poziomie 102 proc., a kosztów na poziomie 77 proc. w stosunku do roku ubiegłego. Nadwyżka przychodów nad kosztami wyniosła 970 tys. zł.

Jednym z istotnych źródeł naszych przychodów jest wynajem powierzchni biurowych w „Domu pod Orłami”, który w ubiegłym roku stanowił 29 proc. łącznych przychodów KRS. 31 proc. pochodziło ze składek organizacji spółdzielczych. W porównaniu z rokiem

poprzednim wpływy z ich tytułu są o 15 proc. wyższe, a roczny plan został wykonany w 104 proc. Mimo to w dalszym ciągu duża liczba spółdzielni nie odprowadza składek - procentowy udział organizacji spółdzielczych płacących składki w 2025 roku wyniósł 63,6 proc.

Ważną pozycją w naszym budżecie są również przychody z tytułu lustracji - stanowiły one 15 proc. łącznych przychodów KRS w 2025 roku. Przeprowadziliśmy ogółem 144 lustracje, w tym 128 w spółdzielniach różnych branż oraz 16 w spółdzielczych związkach rewizyjnych. Siedem lustracji zostało przeprowadzonych w trybie art. 93a ustawy Prawo spółdzielcze, a więc na wniosek Ministra Rozwoju i Technologii.

Przychody z tytułu szkoleń i konferencji organizowanych w ramach Spółdzielczego Instytutu Badawczego były w omawianym okresie o 5 proc. wyższe niż w roku poprzednim. W 2025 roku Spółdzielczy Instytut Badawczy zorganizował 25 szkoleń, w których wzięło udział 505 uczestników, natomiast Zespół Lustracji i Doradztwa przeprowadził trzy szkolenia uzupełniające, w których uczestniczyły 204 osoby.

Koszty administracyjne nie były wyższe niż w roku poprzednim - były nawet o 6 proc. niższe. Najbardziej wzrosły opłaty pocztowe oraz koszty usług konserwacyjnych. Choć wzrosły także koszty energii, dzięki zastosowaniu urządzenia do jej oszczędzania w postaci kompensatora mocy biernej możliwa była redukcja wydatków. W przypadku ogrzewania pomaga nam system inteligentnego zarządzania zużyciem energii cieplnej, który automatycznie reguluje ogrzewanie budynku, co pozwala na znaczne obniżenie kosztów.

Niestety w dalszym ciągu rosną koszty zużycia wody i wywozu odpadów, które można ograniczyć jedynie poprzez zmniejszenie ich zużycia. Polityka oszczędnościowa pozostaje dla nas bardzo istotna - w najbliższym czasie czekają nas bowiem niezbędne remonty „Domu pod Orłami”, w tym dostosowanie wynajmowanych powierzchni biurowych do obecnych standardów rynkowych.

Przed nami kolejny wymagający rok, w którym będziemy realizować nasze statutowe zadania we współpracy z całym środowiskiem spółdzielczym. Chciałbym serdecznie podziękować za aktywność, merytoryczne wsparcie oraz współpracę w minionym roku. Mam nadzieję, że wspólnie uda nam się w 2026 roku wiele osiągnąć dla dobra spółdzielczości i jej dalszego rozwoju.

*dr inż Mieczysław Grodzki
Prezes Zarządu
Krajowej Rady Spółdzielczej*

Uwagi KRS do projektu zmian w ustawie o ochronie praw lokatorów...

Lokale powinny być obligatoryjnie udostępniane

W przekazanych uwagach KRS wskazała na potrzebę wprowadzenia do ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych przepisów dotyczących obowiązku udostępniania lokali w celu montażu lub wymiany urządzeń pomiarowych oraz na konieczność doprecyzowania kryteriów w zakresie egzekwowania tych obowiązków.

Art. 5 projektu:

KRS zaproponowała, by w art. 6¹ w ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych dodać pkt 3) w brzmieniu:

3) montażu lub wymiany urządzeń pomiarowych i wskaźnikowych, służących do pomiaru i ustalania kosztów zużycia mediów w lokalu.

Zgodnie z dyrektywą unijną (EED) w sprawie efektywności energetycznej przyjętą w 2018 roku, która ma na celu przede wszystkim zwiększenie świadomości mieszkańców na temat ilości zużywanych mediów poprzez m.in. zapewnienie im regularnego dostępu do danych pomiarowych. Osiągnięcie tego celu ma nastąpić m.in. poprzez instalację wodomierzy oraz ciepłomierzy lub urządzeń wskaźnikowych (podzielników kosztów) przystosowanych do zdalnego odczytu zużycia wody, ciepła. Nowelizacja ustawy Prawo energetyczne z 2021 roku od 1 stycznia 2027 r. wszystkie wodomierze i ciepłomierze oraz podzielniki kosztów muszą być wyposażone w funkcję zdalnego odczytu.

Krajowa Rada Spółdzielcza wzięła udział w konsultacjach przygotowawczych w Ministerstwie Rozwoju i Technologii projektu ustawy o zmianie ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz niektórych innych ustaw (UD313). W piśmie z dnia 9 marca br. przekazała wiceministrowi Tomaszowi Lewandowskiemu następujące uwagi:

Wiele spółdzielni mieszkaniowych i wspólnot rozpoczęło już lub rozpocznie montaż tych urządzeń w zarządzanych zasobach mieszkaniowych. Często spotykamy się z opiniami osób zarządzających o odmowie montażu pierwotnego lub kolejnego w wyniku upływu okresu legalizacyjnego. Zobowiązanie mieszkańców do udostępniania lokali w celu montażu lub wymiany liczników (często takich, które nie posiadały funkcji zdalnego odczytu na liczniki z funkcją odczytu zdalnego) pozwoli nie tylko na wypełnienie obowiązków wynikających z dyrektywy unijnej, ale przede wszystkim na rzetelne i sprawiedliwe rozliczenie kosztów energii cieplnej i zużycia wody w sytuacji, gdy wszystkie lokale będą opomiarowane tej samej klasy urządzeniami. Urządzenia z funkcją zdalnego odczytu pozwolą również na przekazywanie mieszkańcom z większą częstotliwością niż raz w roku informacji o zużyciu energii cieplnej czy wody.

Art. 5. projektu:

W dalszej kolejności KRS proponuje następującą zmianę w zaproponowanym zapisie:

po ust. 3 dodaje się ust. 3¹ w brzmieniu:

3¹. W przypadku uporczywego uchylania się przez osobę korzystającą z lokalu od obowiązków określonych w ust. 3, spółdzielnia może zwrócić się do organu nadzoru budowlanego o nałożenie grzywny na tę osobę w trybie przepisów prawa budowlanego.

KRS proponuje zastąpienie słowa „uporczywego” ściśle określonym terminem, który zostanie wyznaczony na udostępnienie lokalu w celach podanych w ust. 3. Podkreśla, że określenie „uporczywie” jest pojęciem, które podlega ocenie i interpretacji. Po stronie spółdzielni istniał by obowiązek udowodnienia, że brak możliwości wykonania wymienionych w pkt 1-3 wynikało z „uporczywego uchylania się” od tych obowiązków.

KRS informuje także, że propozycje te odpowiadają na realne problemy zgłaszane przez spółdzielnie mieszkaniowe. Jednocześnie wyraża pełną gotowość do aktywnego udziału w dalszych pracach legislacyjnych nad projektem ustawy. □

AKADEMIA NAUK STOGOMANYCH WINCENTEGO POLA
W LUBLINIE

Rozszerz swoje możliwości
Studij MBA
w zarządzaniu
przedsiębiorstwami
spółdzielczymi

partnerzy:

Krajowa Rada Spółdzielcza
i Uniwersytet Rzeszowski
zapraszają na studia podyplomowe

Spółdzielczość mieszkaniowa
aspekty
ekonomiczno-organizacyjne
oraz prawne

UR Dział Kształcenia Podyplomowego UR
tel. (17) 872 11 48

Krajowa Rada Spółdzielcza
i Uniwersytet Rzeszowski
zapraszają na studia podyplomowe

Lustracja
w organizacjach
spółdzielczych

Sięgnij po wiedzę przygotowującą do egzaminu na uzyskanie uprawnień lustracyjnych organizowanych przez Krajową Radę Spółdzielczą.

UR

Pismo KRS do Dyrektora Generalnego KOWR

Prośba o upowszechnienie informacji o KRS

Krajowa Rada Spółdzielcza jako Naczelny Organ Samorządu Spółdzielczego realizuje w szczególności zadania wynikające z głównych celów jej działania, które zostały określone w ustawie Prawo spółdzielcze tj. tworzenie warunków rozwoju organizacji spółdzielczych, upowszechnianie idei spółdzielczego gospodarowania, integrowanie organizacji spółdzielczych, wpływanie na zapewnienie przestrzegania legalności, gospodarności i rzetelności prowadzenia działalności przez organizacje spółdzielcze.

Do kluczowych zadań KRS, zgodnie z jej statutem, należy m.in.: reprezentowanie polskiego ruchu spółdzielczego w kraju i za granicą, współdziałanie z naczelnymi organami państwowymi w sprawach dotyczących ruchu spółdzielczego, inicjowanie i opiniowanie aktów prawnych dotyczących spółdzielczości i mających dla niej istotne znaczenie, inicjowanie i rozwijanie współpracy międzyspółdzielczej i szerzenie idei spółdzielczego współdziałania, współdziałanie ze związkami rewizyjnymi w realizacji zadań wynikających z ustawy - Prawo spółdzielcze, wykonywanie funkcji związku rewizyjnego, przewidzianych w ustawie - Prawo spółdzielcze - w stosunku do spółdzielni nie zrzeszonych w takich związkach, nadawanie uprawnień lustracyjnych oraz przeprowadzanie lustracji związków spółdzielczych.

O działalności Krajowej Rady Spółdzielczej na rzecz spółdzielczości informujemy na naszej stronie internetowej www.krs.org.pl oraz czasopiśmie spółdzielczym *Tęcza Polska* i *Monitorze Spółdzielczym*. Na stronie internetowej zamieściliśmy również pełny zakres zadań oraz statut KRS.

Krajowa Rada Spółdzielcza aktywnie uczestniczyła w wypracowaniu przepisów, w tym w szczególności w zakresie nowelizacji Ustawy o OZE, oraz innych wymogów, dotyczących tworzenia i działania spółdzielni energetycznych w Polsce. Intensywne prace w tym zakresie rozpoczęły się od 2018 r. Następnie przyjęte przepisy wymagały uzupełnień i zmian, m.in. o rozporządzenia wykonawcze oraz nowelizacje, po uzyskaniu pierwszych praktycznych doświadczeń z ich wdrożenia, w co KRS wniosła znaczący wkład. Od kilku lat obserwujemy znaczący wzrost liczby rejestrujących się i działających SE. KRS na bieżą-

W początku marca br. w rejestrze KOWR zarejestrowanych było już 656 spółdzielni energetycznych. To dynamicznie rozwijająca się branża, która podlega obowiązkom wynikającym z ustawy Prawo spółdzielcze. W dniu 3 marca br. KRS zwróciła się do szefa KOWR Henryka Smolarza o wsparcie poprzez informowanie nowo rejestrujących się spółdzielni energetycznych o tych obowiązkach:

co uczestniczy jako partner w pracach i konsultacjach realizowanych przez poszczególne Resorty, w szczególności Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwo Klimatu i Środowiska, dla wypracowywania jak najlepszych warunków dla tworzenia i rozwoju spółdzielni energetycznych. Ścisłe współpracujemy również z Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa oraz innymi podmiotami, w tym Stowarzyszeniem na rzecz Efektywności im. prof. Krzysztofa Żmijewskiego, zaangażowanymi w rozwój SE. KRS jest również członkiem Ogólnopolskiego Forum Spółdzielni Energetycznych i aktywnie uczestniczy w cyklicznie organizowanych spotkaniach Forum. Wypracowane dobre warunki dla działania spółdzielni energetycznych, przyczyniają się do powszechnego powstawania SE i uzyskiwania przez członków działających SE znaczących korzyści finansowych.

Działalność KRS jest w dużym stopniu finansowana ze składek wpłacanych na KRS przez spółdzielnie i związki spółdzielcze. Składka roczna na działalność statutową KRS w naszej ocenie nie jest wysoka i wynosi obecnie 660 zł. Obowiązek wnoszenia w/w składki występuje niezależnie od zrzeszenia się spółdzielni w związku rewizyjnym. Podstawą prawną dotyczącą składek na KRS jest Art. 258a, 266 Ustawy Prawo Spółdzielcze, Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19.03.1999 r. (Dz.U.99.30.290), zmienionego Rozporządzeniem Ministra Finansów z dn. 22.12.2022 r. (Dz. U. z 2022 r., poz. 287) oraz Uchwała nr 13/2024 VII Kongresu Spółdzielczości z dn. 23.01.2024 r.

Każda spółdzielnia, zgodnie z Art. 91 § 1 jest również zobowiązana raz na 3 lata, a w okresie pozostawania w likwidacji corocznie, poddać się lustracyjnemu badaniu legalności, gospodarności i rzetelności całości jej działania. Lustracja obejmuje okres od poprzedniej lustracji. Sankcja za niedopełnienie tego obowiązku określona została w Art. 267 c. Jak wskazuje praktyka, duża część spółdzielni energetycznych nie ma wiedzy o tych wymogach, co skutkuje łamaniem obowiązującego prawa w tym zakresie.

Biorąc powyższe pod uwagę, zwracamy się do Pana Dyrektora o wsparcie naszych działań informacyjnych na rzecz spółdzielni, poprzez informowanie wpisywanych do Wykazu spółdzielni energetycznych prowadzonego przez KOWR, o konieczności przestrzegania przez spółdzielnie obowiązków ustawowych, w tym m.in. obowiązku corocznej składki na działalność statutową KRS oraz obowiązku badania lustracyjnego. Jeszcze raz wnosimy o pomoc w informowaniu Spółdzielni, celem przestrzegania prawa.

Z góry dziękujemy za wsparcie Pana Dyrektora oraz Współpracowników w tym zakresie. □

Flagi Spółdzielcze z logo COOP

Krajowa Rada Spółdzielcza realizując misję Międzynarodowego Związku Spółdzielczego związaną z upowszechnianiem symboli międzynarodowego ruchu spółdzielczego oferuje flagi spółdzielcze z logo światowej spółdzielczości - COOP (od angielskiego słowa *Cooperative* - spółdzielnia).

WYMIARY

100 x 160 75 x 125

cena: **70 zł** cena: **60 zł**

Zamówienia: teczka.polska@krs.com.pl

Odnaczenia branżowe i konkursy dla spółdzielców organizowane przez KRS

Jak uhonorować zasłużonych spółdzielców?

Krajowa Rada Spółdzielcza nadaje trzy rodzaje odznaczeń branżowych. Proponuje także udział w dorocznym konkursie spółdzielczym, którego laureaci mogą otrzymać honorowe nagrody i wyróżnienia. „Regulamin odznaczeń i wyróżnień spółdzielczych” zatwierdzony Uchwałą nr 11/2020 Zgromadzenia Ogólnego KRS dostępny jest na stronie internetowej krs.com.pl.

Odnaczenia branżowe

„Za Zasługi dla Spółdzielczości”

Odnaka ta (wraz z dyplomem) ustanowiona Uchwałą Zgromadzenia Ogólnego KRS nr 9/96 z 7 października 1996 r. **przyznawana jest jednorazowo wyłącznie spółdzielniom i organizacjom spółdzielczym - nie jest przeznaczona dla osób fizycznych.**

Odnaka nadawana jest Uchwałą Zgromadzenia Ogólnego KRS na wniosek zainteresowanej spółdzielni (lub organizacji spółdzielczej) po uzyskaniu pozytywnej opinii Prezydium ZO KRS. Regulamin dopuszcza możliwość przyznania Odznaki również organizacjom spoza spółdzielczości pod warunkiem, że w sposób szczególnie przyczyniają się one do umacniania, integrowania i rozwoju ruchu spółdzielczego. W takich szczególnych przypadkach przyznanie Odznaki następuje na wniosek Zarządu KRS lub spółdzielczego związku rewizyjnego.

Odnaka przyznawana jest do wyboru w dwóch formach - jako medal lub jako dekoracja sztandaru spółdzielni. Wnioskodawca powinien określić, którą z nich preferuje.

O uhonorowanie Odznaką „Za Zasługi dla Spółdzielczości” mogą ubiegać się spółdzielnie o długoletniej działalności, zasłużone dla rozwoju regionu. Jest ona nadawana tylko jeden raz, co na zawsze uprawnia uhonorowany podmiot do zamieszczania informacji o otrzymaniu Odznaki. Decyzja Zgromadzenia Ogólnego KRS może jednak zostać cofnięta np. w przypadku stwierdzenia podczas kolejnej lustracji istotnych nieprawidłowości w funkcjonowaniu spółdzielni, lub złożenia w tej sprawie wniosku przez związek rewizyjny, w którym spółdzielnia ta jest zrzeszona.

Spółdzielnie zainteresowane otrzymaniem Odznaki powinny pobrać ze strony internetowej krs.com.pl (zakładka „odzna-

Bieżący rok obfituje w jubileusze - wiele spółdzielni powstało po 1945 roku i legitymuje się ponad 80-letnią metyką. Rocznicowe obchody to wyjątkowa okazja, by uhonorować członków i pracowników, podziękować im za zaangażowanie i pracę. Krajowa Rada Spółdzielcza każdego roku w marcu rozpoczyna przyjmowanie zgłoszeń do dorocznych konkursów spółdzielczych. Jakiego rodzaju odznaczeń spółdzielczych przyznawanych przez Krajową Radę Spółdzielczą? Kto może otrzymać spółdzielcze odznaczenie lub wyróżnienie konkursowe? Poniżej znajdują Państwo wszelkie przydatne informacje.

czenia i konkursy”) odpowiedni wniosek skierowany do Przewodniczącego Zgromadzenia Ogólnego KRS. Uzasadnienie spółdzielnia sporządza samodzielnie (ze strony KRS nie ma w tej sprawie wytycznych formalnych) przedstawiając w nim np. zasługi podmiotu dla rozwoju spółdzielczości w regionie, charakterystykę jego działalność i wyniki ekonomiczno-finansowe. Informacje te mogą być uzupełnione protokołem z lustracji, opinią związku rewizyjnego, w którym spółdzielnia jest zrzeszona, lub innym dokumentem. Wniosek powinien być podpisany wspólnie przez przewodniczącego rady nadzorczej oraz zarząd spółdzielni lub organizacji spółdzielczej.

Aby mieć pewność, że Odnaka będzie przygotowana na czas, wymagane dokumenty należy dostarczyć do KRS przynajmniej na dwa miesiące przed planowanym jej wręczeniem.

Wręczenie Odznaki „Za Zasługi dla Spółdzielczości” zazwyczaj jest wielką uroczystością dla spółdzielni. Może mieć miejsce podczas jubileuszu, ale także podczas regionalnych lub centralnych obchodów Międzynarodowego Dnia Spółdzielczości i innych okazji. Odznakę wręczają członkowie Zgromadzenia Ogólnego i Zarządu KRS, Przedstawiciele Terenowi KRS, a także członkowie rad i zarządów spółdzielczych związków rewizyjnych. Informacja o nadaniu Odznaki jest publikowana w „Monitorze Spółdzielczym” w randze uchwały Zgromadzenia Ogólnego KRS.

„Złota Odznaka Spółdzielczość Polska”

Odnaczenie przyznawane przez KRS od 2019 roku zostało opracowane na wniosek środowisk spółdzielczych. **Otrzymywać je mogą osoby fizyczne, które od co najmniej 5 lat posiadają już odznacze-**

nie „Zasłużony Działacz Ruchu Spółdzielczego”. Mogą to być członkowie statutowych organów samorządowych spółdzielni lub organizacji spółdzielczej o stażu pracy nie krótszym niż 12 lat, pracownicy legitymujący się co najmniej dwudziestoletnim stażem pracy oraz emeryci lub osoby szczególnie zasłużone. Zarząd KRS może przyznać danej spółdzielni maksymalnie pięć „Złotych Odznak Spółdzielczości” raz na pięć lat. W szczególnych przypadkach Prezes Zarządu KRS może zdecydować o przyznaniu większej liczby odznak.

„Zasłużony Działacz Ruchu Spółdzielczego”

Odnaczenie przyznawane przez Zarząd KRS osobom fizycznym: członkom organów statutowych spółdzielni oraz pracownikom - aktywnym zawodowo, jak i emerytowanym. Ma formę przypinanej zawieszki w etui wraz z którą wręczana jest imienna legitymacja. Tej samej osobie Odnaczenie może być nadane tylko jeden raz. W wyjątkowych przypadkach może je otrzymać także osoba nie będąca pracownikiem spółdzielni, ale wyróżniająca się działalnością na rzecz spółdzielczości.

Wniosek do Zarządu KRS o nadanie odznaczenia „Zasłużony Działacz Ruchu Spółdzielczego” należy wypełnić oddzielnie dla każdej zgłaszanej osoby. Druk wniosku pobrać można ze strony internetowej krs.com.pl. Każdy wniosek powinien być podpisany przez przedstawiciela zarządu oraz rady nadzorczej spółdzielni.

Zarząd KRS analizuje wnioski pod względem formalnym, zwracając uwagę na to, czy zgłoszone osoby spełniają wymogi regulaminowe (wymóg długoletniej pracy na rzecz spółdzielni - 12 lat dla członków organów statutowych i 20 lat

dla pracowników). Spółdzielnia lub organizacja spółdzielcza może jednorazowo wystąpić łącznie o 10 Odznaczeń, choć w szczególnych przypadkach Prezes Zarządu KRS może zdecydować o przyznaniu 15 Odznaczeń.

Ze względu na dużą ilość napływających do KRS wniosków zaleca się, by spółdzielnie występowały w tej sprawie przynajmniej na dwa miesiące przed planowanym terminem uroczystości.

Wręczenie Odznaczeń *Zasłużony Działacz Ruchu Spółdzielczego* jest ważnym momentem niemal każdego spółdzielczego jubileuszu. Dekoracji dokonują przedstawiciele Zarządu oraz Zgromadzenia Ogólnego Krajowej Rady Spółdzielczej, a także Przedstawiciele Terenowi i członkowie KRS.

Doroczny konkurs dla liderów spółdzielczości

Od 27 lat Krajowa Rada Spółdzielcza organizuje konkurs dla liderów spółdzielczości oraz osób, które w szczególności przyczyniają się do popularyzacji idei i wartości spółdzielczych. Początkowo konkurs miał na celu wyłonienie i nagrodzenie najlepszych przedsiębiorców spółdzielczych, których nagradzano honorowym tytułem „Menedżer-Spółdzielca”. Pierwsze statuetki „Menedżera-Spółdzielcy” wręczono w 1999 r. podczas obrad II Kongresu Spółdzielczości. Ponieważ zainteresowanie konkursem było bardzo duże, KRS zdecydowała się już od następnego roku poszerzyć konkurs o wyróżnienie „Prymus”, a w kolejnych latach o dalsze wyróżnienia. W 2001 r. wręczono pierwszego „Lidera Spółdzielczości Polskiej” (wówczas nagroda ta nosiła nazwę „Oskar Spółdzielczości Polskiej”). W 2010 r. Zgromadzenie Ogólne KRS ustanowiło specjalną nagrodę za działalność społeczno-kulturalną „Złoty Laur Spółdzielczości”.

Konkurs ogłaszany jest co roku na kilka miesięcy przed Międzynarodowym Dniem Spółdzielczości (który w Polsce przypada w dniu 1 lipca). Uprawnionymi do zgłaszania kandydatów są związki i organizacje spółdzielcze, natomiast spółdzielnie mogą wnioskować o przyznanie nagród po uzyskaniu rekomendacji zrzeszającego związku. Wnioski o przyznanie wyróżnień dostępne są na stronie www.krs.com.pl, a kierować je należy do Kapituły Nagród powołanej przez Zarząd KRS.

Wnioski przyjmuje Biuro Zarządu KRS (Zespół Samorządu i Promocji) **do 15 maja każdego roku**.

Aby wziąć udział w konkursach należy zapoznać się z regulaminem dostępnym na stronie www.krs.org.pl w zakładce „odznaczenia i konkursy spółdzielcze”. Znajdują się tam informacje o opłatach

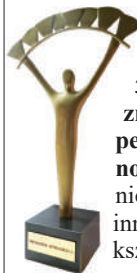
konkursowych dla każdej z kategorii oraz innych wymogach. Pamiętać należy, że wnioskodawcy oraz spółdzielnie i organizacje spółdzielcze, które zgłaszane są we wnioskach, powinny systematycznie opłacać składki na Krajową Radę Spółdzielczą. Rozstrzygnięcie Konkursu i uroczyste wręczenie statuetek odbywa się zazwyczaj podczas centralnych obchodów Międzynarodowego Dnia Spółdzielczości z udziałem najwyższych władz państwowych, a także podczas uroczystości spółdzielczych zorganizowanych regionalnie.

„Lider Spółdzielczości Polskiej”

Najwyższe honorowe wyróżnienie spółdzielcze, ustanowione Uchwałą Zarządu KRS nr 23/2000 z 25 lutego 2000 r. **Przyznawane jest za wybitne zasługi w popularyzowaniu idei i wartości spółdzielczych, oraz za wieloletnią pracę na rzecz rozwoju spółdzielczości.** Tytuł ten otrzymało już m.in. kilku prezydentów Międzynarodowego Związku Spółdzielczego (m.in. Lars Hilbom, Ivano Barberini, Pauline Green), parlamentarzysty (m.in. poseł SLD Romuald Ajchler), oraz szczególnie zasłużeni spółdzielcy, którzy wcześniej byli już laureatami wyróżnień „Prymus Spółdzielczości” i „Menedżer-Spółdzielca”.

„Menedżer - Spółdzielca”

Nagroda ustanowiona uchwałą Zarządu KRS nr 549/99 z 15 maja 1999 r. **przyznawana jest spółdzielcom pełniącym kierownicze stanowiska za sprawne zarządzanie, osiągnięcia gospodarcze, innowacyjność, promowanie i kształtowanie pozytywnego wizerunku ruchu spółdzielczego.** Kapituła rozpatrująca wnioski bierze pod uwagę osiągnięcia kandydata w następujących obszarach:

- wprowadzanie i stosowanie nowoczesnych form produkcji, zarządzania i marketingu;
- stabilny rozwój spółdzielni i osiągnięcie dobrych wyników ekonomicznych;
- solidne wywiązywanie się z zobowiązań wobec kontrahentów;
- dbałość o podnoszenie wiedzy i umiejętności pracowników;
- inwestowanie w rozwój spółdzielni i tworzenie nowych miejsc pracy;
- troska o poprawę warunków pracy pracowników.

„Prymus Spółdzielczości 2026”

Wyróżnienie dla przedstawicieli organów samorządowych spółdzielni, jak i dla pracowników bez względu na zajmowane stanowisko. Kryteria oceny kandydatów są następujące:

- osiągnięcie wymiernych sukcesów na swoim stanowisku pracy i solidne wywiązywanie się z obowiązków;
- systematyczne podnoszenie wiedzy, doskonalenie umiejętności zawodowych;
- przestrzeganie zasad spółdzielczej solidarności i kultury pracy;
- życzliwy stosunek do kolegów (klientów, interesantów).

„Złoty Laur Spółdzielczości”

Nagroda ustanowiona Uchwałą Zgromadzenia Ogólnego KRS nr 11/2010 z 1 lipca 2010 r. i przyznawana spółdzielniom, jak i osobom fizycznym, za aktywny udział w rozwijaniu działalności społeczno-kulturalnej w spółdzielni - prowadzenie Spółdzielczych Domów Kultury, zespołów artystycznych, wspieranie finansowe kultury i jej twórców, organizacji społecznych oraz klubów sportowych będących zarówno jednostkami spółdzielni, jak i funkcjonujących poza spółdzielczością w lokalnym środowisku. Kapituła rozpatrując wniosek, bierze pod uwagę ciągły i systematyczny charakter działań kulturalno-społecznych oraz ich konkretne rezultaty: placówki kulturalne, obiekty sportowe, zespoły artystyczne, imprezy oraz środki przeznaczone na sponsorowanie instytucji i twórców kultury.

Konkurs „Samorządowiec-Spółdzielca”

Organizując ten konkurs Krajowa Rada Spółdzielcza daje spółdzielniom możliwość uhonorowania przedstawicieli samorządów lokalnych i urzędów państwowych, którzy z przychylnością i zrozumieniem patrzą na działalność spółdzielni w swoich regionach. Konkurs przeprowadzany jest od 2004 roku pod Honorowym Patronatem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Wnioski o przyznanie samorządowcom tytułu „Samorządowiec-Spółdzielca” mogą kierować organizacje spółdzielcze oraz bezpośrednio spółdzielnie bez konieczności uzyskiwania rekomendacji związku zrzeszającego. □

Więcej informacji na stronie internetowej krs.org.pl zakładka: „Odznaczenia i konkursy spółdzielcze”

Kalendarium:

✓ **2 marca** - posiedzenie Komisji Samorządu Spółdzielczego i Promocji ZO KRS.

✓ **2 marca** - posiedzenie Komisji Finansów Spółdzielczych ZO KRS.

✓ **3 marca** - Konferencja w Senacie RP pod hasłem: „Rola banków spółdzielczych w przeciwdziałaniu wykluczeniu finansowemu oraz wspieraniu zrównoważonego rozwoju”. Organizator: KZBS oraz Komisja Budżetu i Finansów Publicznych Senatu RP

✓ **4 marca** - posiedzenie Komisji Spółdzielczości Mieszkaniowej ZO KRS.

✓ **10 marca** - posiedzenie Komisji Spółdzielczości Konsumentów ZO KRS.

✓ **11 marca** - posiedzenie Komisji Spółdzielczości Rolniczej ZO KRS.

✓ **12 marca** - Posiedzenie Sejmowej Komisji Edukacji i Nauki - pierwsze czytanie senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy Prawo oświatowe (druk nr 1650).

✓ **12 marca** - posiedzenie Komisji Spółdzielczości Ekonomii Społecznej ZO KRS.

✓ **16 marca** - Komisja Rewizyjna KRS.

✓ **17 marca** - Prezydium ZO KRS.

✓ **18 marca** - ostatnie posiedzenie Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej IV Kadencji.

✓ **25 marca** - Konferencja „Wielka Płyta 2.0. Cyfryzacja, modernizacja i nowe inwestycje mieszkaniowe”. Warszawa, Hotel „Gromada” Centrum. Organizator: Polskie Towarzystwo Mieszkaniowe.

✓ **25 marca** - posiedzenie Sejmowej Komisji Infrastruktury - informacja Ministerstwa Finansów i Gospodarki na temat planowanych zmian w Ustawie o spółdzielniach mieszkaniowych.

✓ **25 marca** - posiedzenie sejmowej Podkomisji stałej ds. bezpieczeństwa żywności eliminowania nieuczciwych praktyk w obrocie żywnością oraz sprzedaży bezpośredniej i handlu detalicznego produktów wytworzonych w gospodarstwach rolnych - informacja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na temat zrównoważonej produkcji żywności w Polsce.

✓ **28 marca** - Jubileusz 100-lecia Banku Spółdzielczego w Piasecznie.

✓ **31 marca** - Zgromadzenie Ogólne KRS.

Święto Spółdzielni Mieszkaniowej

35 lat SM „Służew nad Dolinką”

W dniu 27 lutego br. w siedzibie Spółdzielni Mieszkaniowej „Służew nad Dolinką” w Warszawie przy ul. Mozarta 1 odbyła się uroczysta gala z okazji 35-lecia działalności Spółdzielni. Wydarzenie zgromadziło wielu gości, w tym przedstawiciele władz państwowych, samorządowych i spółdzielczych, mieszkańców, pracowników i sympatyków SM „Służew nad Dolinką” od lat zaangażowanych w rozwój i funkcjonowanie Spółdzielni.

Wśród zaproszonych gości obecni byli m.in. Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli **Sylwester Marcin Królak**, senator **Jolanta Hibner**, europoseł **Michał Szczerba**, poseł na Sejm RP **Kamil Wnuk**, Burmistrz Dzielnicy Mokotów **Rafał Miastowski** wraz z radnymi i przedstawicielami Urzędu Dzielnicy, oraz radni m.st. Warszawy i delegacje zaprzyjaźnionych spółdzielni. Krajową Radę Spółdzielczą reprezentował Przewodniczący Zgromadzenia Ogólnego KRS **Andrzej Półrolniczak**.

Po powitaniu gości zaprezentowano film dokumentujący 35-letnią działalność Spółdzielni. Następnie głos zabrał Prezes Zarządu SM „Służew nad Dolinką” **Grzegorz Jakubiec**, który omówił najważniejsze osiągnięcia Spółdzielni. Podziękował również wszystkim, którzy zaangażowali się w działalność SM, byłym i obecnym członkom jej organów samorządowych, pracownikom, współpracownikom i firmom wykonawczym. Podziękował także instytucjom partnerskim za wspólne tworzenie bogatej oferty kulturalnej, edukacyjnej i społecznej. Szczególne podziękowania skierował do mieszkańców Służewa nad Dolinką, podkreślając, że to właśnie ich zaangażowanie w życie wspólnoty, tworzy niepowtarzalny klimat Spółdzielni.

Następnie odczytano listy gratulacyjne: od Marszałek

Senatu **Małgorzaty Kidawy-Błońskiej** i od Prezydenta m.st. Warszawy **Rafała Trzaskowskiego**. Głos zabrał również Burmistrz **Rafał Miastowski** oraz przybyli na uroczystość parlamentarzyści.

Uroczystość była także okazją do wręczenia odznaczeń: przyznaną przez Zarząd KRS Złotą Odznakę Spółdzielczość Polska otrzymała z rąk Andrzeja Półrolniczaka **Maria Żbik** - wieloletnia administratorka zasobów Spółdzielni. Pani Maria może się pochwalić 50-letnim stażem w spółdzielczości (początkowo w SM „Mokotów”, następnie w SM „Służew nad Dolinką”).

- Złote Odznaki „Zasłużony dla budownictwa” otrzymali z rąk Zbigniewa Janowskiego szefa Związku Zawodowego „Budowlani”: Prezes **Grzegorz Jakubiec** i wieloletnia członkini Rady Nadzorczej Spółdzielni **Izabela Ziemińska-Marynowicz**. Przedstawiciele samorządu wręczyli natomiast odznaki honorowe „Zasłużony dla Warszawy” - jedną z nich otrzymała Spółdzielnia Mieszkaniowa „Służew nad Dolinką” za wkład w rozwój Warszawy.

Uroczystość uświetnił koncert jubileuszowy „Po miłości kres”, w wykonaniu **Artura Żmijewskiego** wraz z zespołem, w skład którego wchodzi również córka Artysty. Koncert obejmował utwory **Leonarda Cohena**.. □

Prezes **Grzegorz Jakubiec** uhonorowany medalem Międzynarodowego Roku Spółdzielczości, przyznanym przez Krajową Radę Spółdzielczą.

Tekst i zdjęcia: smsnd.pl

Międzynarodowy Związek Spółdzielczy o prawach kobiet

Postanie na Międzynarodowy Dzień Kobiet

Spółdzielcy z całego świata, jak co roku, obchodzili uroczyste 8 marca Dzień Kobiet. Obchody miały miejsce również na najwyższym szczeblu, Międzynarodowego Związku Spółdzielczego, a głos w jego imieniu zabrała przewodnicząca Komitetu Równouprawnienia Płci MZS Xiomara Núñez de Céspedes.

W swoim postaniu, opublikowanym w postaci krótkiego materiału wideo, potwierdziła zaangażowanie ruchu spółdzielczego w „działania na rzecz bardziej sprawiedliwych, integracyjnych i równoprawnych systemów dla wszystkich kobiet i dziewcząt”. W dalszym ciągu powiedziała:

- Na całym świecie miliony kobiet nadal borykają się z barierami strukturalnymi, takimi jak dyskryminujące przepisy, nierówny dostęp do ziemi i kredytów oraz brak reprezentacji w procesie podejmowania decyzji. W ramach międzynarodowego ruchu spółdzielczego codziennie obserwujemy, jak spółdzielnie otwierają nowe ścieżki. Kiedy kobiety organizują się w spółdzielniach, wzmacniają swój głos, dzielą się zasobami i budują bardziej demokratyczne i integracyjne przestrzenie”.

W dniu 9 marca pani Núñez de Céspedes wzięła udział w otwarciu posiedzenia Komisji ds. Statusu Kobiet (CSW70), największego corocznego zgromadzenia ONZ poświęconego prawom kobiet i równości płci. Tematem tegorocznych obrad jest „Dostęp do wymiaru sprawiedliwości dla kobiet i dziewcząt”, co, jak podkreśliła przedstawicielka MZS - jest

Przewodnicząca Komitetu Równouprawnienia Płci MZS podczas posiedzenia Komisji ONZ w dniu 9 marca
(źródło: FB Xiomara Nuñez de Cespedes)

głęboko powiązane z codzienną rzeczywistością kobiet w spółdzielniach we wszystkich sektorach i regionach.

Z okazji wydarzenia opublikowała też specjalne oświadczenie dla Komisji CSW70, w którym stwierdziła m.in.:

- Dostęp do wymiaru sprawiedliwości to nie tylko kwestia sądów i formalnych systemów prawnych. Chodzi również o zapewnienie kobietom możliwości skutecznego dochodzenia swoich praw ekonomicznych, społecznych i zbiorowych. Bariery strukturalne, w tym dyskryminujące przepisy, nierówny dostęp do ziemi i zasobów produkcyjnych, ograniczona integracja finansowa oraz niedostateczna reprezentacja w procesie podejmowania decyzji, nadal uniemożliwiają kobietom pełne korzystanie z tych praw. Spółdziel-

nie, jako przedsiębiorstwa zorientowane na ludzi i zarządzane demokratycznie, zapewniają praktyczne sposoby pokonywania tych barier. Łącząc zasoby, wzmacniając zbiorowy głos i wprowadzając równość do struktur zarządzania, spółdzielnie przyczyniają się do wzmocnienia pozycji ekonomicznej kobiet oraz do tworzenia bardziej inkluzywnych lokalnych ekosystemów wymiaru sprawiedliwości.

Nawiązując do proklamowanego przez Organizację ds. Wyżywienia i Rolnictwa ONZ (FAO) roku 2026 jako Międzynarodowego Roku Kobiet Rolniczek, przypomniała, że rok ten powinien stać się katalizatorem zmian strukturalnych.

- Kobiety-rolniczki odgrywają kluczową rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego i zrównoważonego rozwoju, a mimo to często spotykają się z systemową dyskryminacją w dostępie do ziemi, kredytów, rynków i ochrony prawnej. Spółdzielnie rolnicze mogą odegrać transformacyjną rolę w promowaniu ich praw i wzmacnianiu ich dostępu do wymiaru sprawiedliwości.

Na koniec wezwała państwa członkowskie do przeglądu i reformy dyskryminujących przepisów i praktyk, które ograniczają równy udział kobiet w życiu gospodarczym, do uznania i włączenia spółdzielni do krajowych ram dotyczących równości płci i dostępu do wymiaru sprawiedliwości oraz do zapewnienia, że krajowe polityki w zakresie wymiaru sprawiedliwości i rozwoju uwzględniają konkretne bariery, z jakimi borykają się kobiety na obszarach wiejskich i na poziomie lokalnym, w tym rolniczki. (AP)

(źródło: FB Giuseppe Guerini)

Spotkanie z wiceprzewodniczącą Komisji Europejskiej Dyskutowano o pracy i edukacji

Prezydent europejskiej organizacji spółdzielczej Cooperatives Europe Giuseppe Guerini i specjalistka ds. rzecznictwa, Mathilde Delabie, spotkali się w dniu 3 lutego br. z wiceprzewodniczącą Komisji Europejskiej odpowiedzialną za sprawy praw i umiejętności społecznych, wysokiej jakości miejsc pracy i gotowości, Roxaną Minzatu. Rozmawiali o wkładzie spółdzielni we wzmacnianie konkurencyjności UE, w promowanie wysokiej jakości miejsc pracy oraz rozwój „Unii Umiejętności” mającej zapewnić wszystkim Europejczykom wysokiej jakości kształcenie. Spotkanie dało również sposobność do omówienia przyszłości planu działania na rzecz ekonomii społecznej oraz znaczenia usunięcia barier, z jakimi borykają się spółdzielnie, zarówno w ramach prawnych, jak i w dostępie do programów UE, takich jak Erasmus dla młodych przedsiębiorców. Rozmowy były owocne, a przy ich okazji przekazano wiceprzewodniczącej Komisji Europejskiej zaproszenie na obchody 20. rocznicy powstania Cooperatives Europe, które odbędą się w tym roku. (AP)

Obrazy prowadziła Przewodnicząca Komisji, posłanka **Krystyna Szumilas** (KO). Na wstępie przedstawiciel wnioskodawców, senator **Waldemar Witkowski**, przedstawił założenia i cele projektu podkreślając, że brakuje narzędzi, które mogłyby w sposób zgodny z prawem umocować działalność spółdzielni uczniowskich na terenie szkół. W szkołach funkcjonuje dziś ok. tysiąc takich spółdzielni, ale ich nieuregulowany status sprawia, że podstawowa działalność - jaką jest prowadzenie sklepików szkolnych - napotyka na problemy natury organizacyjnej i finansowej. Dyrektorzy nie mają pewności co do zasad prowadzenia takich spółdzielni pod kątem rachunkowości i podatków, banki - zgodnie z dyrektywą KNF - nie chcą zakładać rachunków jednostkom bez jakiegokolwiek podmiotowości prawnej. Jest to duża bariera dla wartościowej i sprawdzonej formy działalności szkolnej, która doceniona została m.in. przez ONZ jako najlepsza do praktykowania edukacji ekonomicznej.

Wiceminister Edukacji i Nauki **Paulina Piechna-Więckiewicz** podkreśliła, że sam fakt funkcjonowania spółdzielni w szkołach przemawia za tym, by wesprzeć projekt. Ministerstwo chce wzmacniać poczucie sprawczości u młodych ludzi i dać im instrumenty rozwoju - gdy stwarzamy im szansę, często wykazują się większą odpowiedzialnością niż dorośli przedsiębiorcy - podkreśliła. - Spółdzielczość jest dobrym sposobem na edukację ekonomiczną, tak kluczową dla resortu. Jej wspieranie to także powinność Państwa Polskiego wobec zaleceń o charakterze międzynarodowym.

Pełnomocnik Ministra Finansów i Gospodarki ds. strategii edukacji finansowej **Monika Wojciechowska** stwierdziła, że projekt doskonale wpisuje się w przyjętą w 2024 roku Krajową Strategię Edukacji Finansowej i ma pełne poparcie resortu. - Warto, aby młodzież już na etapie szkoły zakosztowała odpowiedzialności za finanse i organizację - podkreśliła. Senator **Waldemar Witkowski** dodał, że resort finansów uznał, że spółdzielnie uczniowskie nie podlegają obowiązkowi

Posiedzenie Sejmowej Komisji Edukacji i Nauki

Kluczowe ministerstwa poparły projekt

W dniu 12 marca br. w Sejmowej Komisji Edukacji i Nauki odbyło się pierwsze czytanie senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy Prawo oświatowe (druk 1650), wniesionego

31 lipca 2025 r. przez senatorów reprezentowanych przez **Waldemara Witkowskiego**. Rozwiązanie to - wypracowane przy udziale Krajowej Rady Spółdzielczej - ma nadać ramy prawne spółdzielniom uczniowskim działającym na terenie szkół.

prowadzenia ksiąg rachunkowych ponieważ mają niskie obroty (największe osiągają ok. 150 tys. zł, przeciętne - kilkanaście tys. zł). Natomiast Ministerstwo Sprawiedliwości zasugerowało wprowadzenie górnego wieku przynależności do SU od 13 roku życia, a więc wraz z uzyskaniem przez ucznia ograniczonej zdolności do czynności prawnych.

Piotr Barbucha wicedyrektor Departamentu Ekonomii Społecznej w Ministerstwie Rodziny pracy i Polityki Społecznej dodał, że zarówno resort, jak i Krajowy Komitet Ekonomii Społecznej, pozytywnie opiniują projekt.

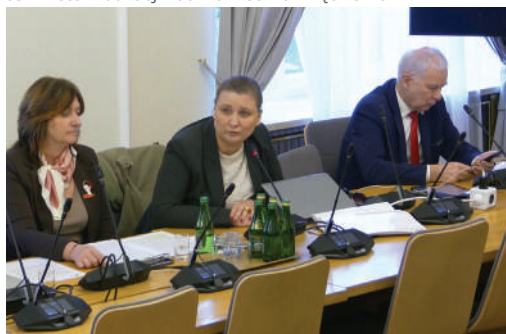
O projekcie wypowiadali się także członkowie Komisji. Posłanka **Żaneta Cwalina-Słiwowska** (Centrum), która pochodzi z Ostrołki, przywołała osiągnięcia Spółdzielni Uczniowskiej „Ekonomik” działającej od ponad 30 lat w

Zespole Szkół Zawodowych nr 4 im. Adama Chętnika. Podkreśliła, że umocowanie SU w prawie oświatowym byłoby sukcesem tej kadencji Sejmu, gdyż wcześniej nie udało się tego zrobić. - Funkcjonowanie spółdzielni w szkołach nie powinno budzić wątpliwości dyrekcji i opiekunów - stwierdziła. - Jeżeli nadamy im ramy prawne, będzie miało to pozytywny efekt. Poziom wykształcenia ekonomicznego Polaków jest niestety coraz niższy, a młodzi ludzie często nie rozumieją nawet jak działa budżet domowy. Zdaniem posłanki, kwestie w projekcie nieuregulowane powinny znaleźć wyjaśnienia w statutach, a nie w przepisach Prawa spółdzielczego, gdyż jest ono w placówkach oświatowych nie znane.

Poseł **Adam Krzemiński** uznał proponowaną regulację za ważną dla budowy społeczeństwa obywatelskiego. Zaproponował włączenie do niej rozwiązań wzmacniających pozycję opiekunów SU, np. prawo do dodatku motywacyjnego.

Spośród przedstawicieli strony społecznej głos zabrali: **Michał Krakowiak** doradca Prezesa KZBS, **Waldemar Zbytek** Przewodniczący Krajowego Centrum Edukacji Ekonomicznej i **Krzysztof Ksyta** Dyrektor Biura Zarządu KRS. Podkreślił, że rośnie zainteresowanie zakładaniem spółdzielni w szkołach - w Krajowej Radzie Spółdzielczej jest dziś ok. 50 wniosków z prośbą o pomoc organizacyjną i formalną. □

Uczestnicy posiedzenia Sejmowej Komisji Edukacji i Nauki, pierwszy z prawej: senator-wnioskodawca Waldemar Witkowski, obok Wiceminister Edukacji Paulina Piechna-Więckiewicz.

O bankach spółdzielczych w Senacie RP

Są tam, gdzie innym się „nie opłaca”

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

W dniu 3 marca br. w siedzibie Senatu RP odbyła się konferencja pod hasłem „Rola banków spółdzielczych w przeciwdziałaniu wykluczeniu finansowemu oraz wspieraniu zrównoważonego rozwoju”. Inicjatorem wydarzenia był senator Kazimierz Kleina Przewodniczący Komisji Budżetu i Finansów Publicznych Senatu RP we współpracy z Krajowym Związkiem Banków Spółdzielczych.

W konferencji uczestniczyli przedstawiciele kluczowych sektorów państwowych związanych z działalnością banków spółdzielczych, w tym Ministerstwa Finansów i Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, reprezentanci instytucji nadzoru finansowego, parlamentarzyści, środowiska naukowe, prezesi zrzeszeń banków spółdzielczych i ich systemów ochrony, a także przedstawiciele bankowości spółdzielczej z całego kraju, wśród nich członkowie Zgromadzenia Ogólnego KRS

Celem konferencji było ukazanie znaczenia sektora banków spółdzielczych dla lokalnych społeczności oraz wzmocnienie jego wizerunku i pozycji w otoczeniu instytucjonalnym. Obecni w Senacie RP decydenci - niezależnie od reprezentowanej opcji politycznej - zgodnie podkreślali, że banki spółdzielcze stanowią istotny segment polskiego rynku finansowego. Są nie tylko alternatywą dla globalnych banków komercyjnych, lecz dla wielu obywateli stanowią jedyną realną możliwość dostępu do usług finansowych. Jak zaznaczano, działają w tych miejscach, gdzie innym podmiotom „nie opłaca się” prowadzić działalności - kierują się bowiem nie tylko rachunkiem ekonomicznym, ale potrzebami lokalnych społeczności.

O ponad 150-letnich tradycjach bankowości spółdzielczej w Polsce oraz jej znaczeniu dla krajowego krajobrazu

gospodarczego mówili niemal wszyscy uczestnicy spotkania, często odwołując się do osobistych doświadczeń. Prowadzący konferencję senator **Kazimierz Kleina** stojący na czele senackiej Komisji Budżetu i Finansów Publicznych, podkreślił, że od 30 lat jest członkiem banku spółdzielczego na Kaszubach, który współzakładali jeszcze jego pradziadkowie - do dziś w rodzinnych archiwach przechowywana jest legitymacja członkowska jego babci z 1904 roku. Wicemarszałek Senatu RP **Rafał Grupański**, przedstawiając z kolei krótki rys historyczny bankowości w Wielkopolsce, przyznał, że jest związany z Bankiem Spółdzielczym we Wronkach. Przykładów takich więzi w ciągu konferencji przywołano więcej.

Jak podkreślił wiceminister Rolnictwa i Rozwoju Wsi **Adam Nowak**, sektor

Przedstawiciele Zgromadzenia Ogólnego KRS z branży banków spółdzielczych podczas konferencji (fot. KZ)

ten odgrywa kluczową rolę w finansowaniu działań realizowanych na obszarach wiejskich ze środków programów europejskich. Dzięki instrumentom finansowym opracowanym przez banki spółdzielcze Polska osiągnęła wysoki poziom wykorzystania środków z Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej 2023–2027, podobnie jak w poprzednich perspektywach finansowych.

Wiceminister Finansów **Jurand Drop** oraz zastępca przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego **Marcin Mikołajczyk** w swoich wystąpieniach wskazywali, że sektor bankowości spółdzielczej pozostaje stabilny, a jakość jego aktywów oraz poziom płynności są satysfakcjonujące. W ostatnich latach banki spółdzielcze odnotowały najwyższe w swojej historii zyski, a portfel kredytowy na koniec 2025 roku wzrósł o 6 proc. w porównaniu z rokiem poprzednim. Zaznaczono, że wypracowane zyski powinny wspierać dalsze inwestycje.

Wiceprzewodniczący KNF zwrócił uwagę, że sektor stoi przed szeregiem wyzwań regulacyjnych i rynkowych. Wśród nich znajduje się implementacja dyrektywy CCD2, a także wdrażanie pakietu AML, w odpowiedzi na rosnące zagrożenia związane z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Postępująca cyfryzacja usług finansowych wymaga podnoszenia dojrzałości technologicznej i wzmocnienia zabezpieczeń przed cyberzagrożeniami. W tle pozostaje finalizacja wdrożenia regulacji Bazyli III oraz kontynuacja reformy wskaźników referencyjnych, w tym stopniowe odchodzenie od wskaźnika referencyjnego WIBOR.

Przedstawiciele sektora zwracali natomiast uwagę na potrzebę zracjonalizowania wymogów nadzorczych oraz ograniczenie nadmiernych obciążeń sprawozdawczych, które - w ich ocenie - są nieadekwatne do skali działalności banków spółdzielczych. Współorganizujący konferencję przedstawiciele Krajowego Związku Banków Spółdzielczych wyrazili nadzieję, że stanie się ona impulsem do podjęcia merytorycznej dyskusji nad realnymi zmianami legislacyjnymi.

Z danych zaprezentowanych przez KZBS wynika, że w Polsce działa obecnie 488 banków spółdzielczych, które obejmują cały kraj siecią 3 300 placówek oraz dysponują 3,2 tys. bankomatów. Z ich usług korzysta ponad 4,5 mln klientów, a więzi członkowskie łączą przeszło 830 tys. osób. □

SKOK to nowoczesna spółdzielcza instytucja finansowa działająca blisko ludzi

Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe (SKOK) to instytucje finansowe, które łączą nowoczesne rozwiązania finansowe z ideą spółdzielczości. Ich działalność opiera się na prostocie usług, przejrzystości zasad oraz bezpośredniej relacji z członkami. Dzięki temu SKOK-i stanowią alternatywę dla tradycyjnych banków, oferując produkty finansowe dopasowane do codziennych potrzeb swoich członków.

Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe to spółdzielcze instytucje finansowe oferujące proste i wygodne rozwiązania. Wśród dostępnych usług znajdują się rachunki z bankowością internetową oraz aplikacją mobilną, które umożliwiają wygodne zarządzanie finansami w dowolnym miejscu i czasie.

Oferta obejmuje także przejrzyste pożyczki i kredyty, zaprojektowane w sposób zrozumiały i dostępny dla klientów. Uzupełnieniem są różnego rodzaju lokaty. Wszystkie te rozwiązania mają jeden cel - sprawić, aby finanse były łatwe w obsłudze, przejrzyste i bezpieczne.

SKOK
- po prostu, po ludzku

Instytucja tworzona przez członków

Jedną z najważniejszych cech sektora SKOK jest jego spółdzielczy charakter. Oznacza to, że każdy

klient jest jednocześnie członkiem spółdzielni. Taki model funkcjonowania sprawia, że użytkownicy usług mają realny wpływ na działania instytucji.

Każdy członek dysponuje jednym głosem przy podejmowaniu najważniejszych decyzji dotyczących funkcjonowania kasy. Dzięki temu SKOK działa nie tylko dla swoich klientów, ale także razem z nimi. Taki sposób zarządzania wzmacnia poczucie wspólnoty i odpowiedzialności za rozwój instytucji.

SKOK
- instytucja budowana wspólnie

Relacje zamiast anonimowości

W świecie coraz bardziej zautomatyzowanych usług finansowych SKOK stawia na relacje i bezpośredni kontakt. W sprawach dotyczących

rachunków, pożyczek, kredytów czy lokat klienci mogą liczyć na rozmowę z realnym doradcą, który pomaga znaleźć najlepsze rozwiązanie.

Bezpośredni kontakt i indywidualne podejście budują zaufanie oraz poczucie bezpieczeństwa. Dzięki temu członkowie SKOK wiedzą, że w razie potrzeby mogą liczyć na wsparcie drugiej osoby, a nie wyłącznie na automatyczne systemy obsługi.

SKOK
- zawsze blisko tych, którzy ją współtworzą

Wspólnota i nowoczesność

Sektor SKOK łączy dwie wartości, które rzadko występują razem: nowoczesne technologie finansowe oraz tradycyjną ideę spółdzielczości. Z jednej strony oferuje wygodne narzędzia cyfrowe i szeroką gamę usług finansowych, z drugiej – pozostaje instytucją opartą na współpracy i wzajemnym zaufaniu.

Dzięki temu modelowi SKOK nie jest jedynie miejscem, w którym przechowywane są pieniądze czy zaciągany kredyt. To wspólnota osób, które razem budują swoją instytucję finansową i mają wpływ na jej rozwój. □

SKOK - finanse blisko ludzi

Osiedlowy Dom Kultury rozpoczął działalność pod koniec 2011 roku po generalnym remoncie pawilonu przybudowanego do bloku przy ul. Chrobrego 4. Pomieszczenia te służyły wcześniej doraźnym potrzebom Spółdzielni, organizowano w nich m.in. zebrania przedstawicieli, spotkania z mieszkańcami, powierzchnia była też okazjnie wynajmowana. Nowy rozdział w działalności placówki nastąpił gdy SM „Jedność” pozyskała środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO Warmia i Mazury na lata 2007-2013. Za kwotę 1.292 022 zł zrealizowano wówczas projekt „Remont i modernizacja świetlicy przy ul. Chrobrego 4 w Ostródzie z przeznaczeniem na cele społeczne, wychowawcze i kulturalne wraz z zakupem sprzętu”. 85 proc. tej sumy stanowiły środki unijne.

- Prowadzenie działalności społeczno-kulturalnej mamy zapisane w statucie, a potrzeby w tym zakresie są coraz większe. Przybywa osób starszych, chcą się integrować i uczestniczyć w różnych wydarzeniach blisko miejsca zamieszkania - mówi **Leszek Klonowski** Prezes Zarządu Spółdzielni Mieszkaniowej „Jedność” w Ostródzie. - W pobliżu nie ma innych instytucji kultury, a więc wizyta w ODK to dla nich najczęściej jedyna na rozrywkę w ciągu dnia. Druga grupa to dzieci - od maluchów, po młodzież uczestniczącą w rozmaitych zajęciach kreatywnych i sportowych.

Zintegrowana społeczność

Codziennie przez ODK przewijają się ok. 100 osób. To uczestnicy zajęć, słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku, grupy integracyjne np. Klub Wesołego Emeryta... Nad całością organizacji czuwa **Beata Horodyłowska**, która związana jest z SM „Jedność” od siedmiu lat, a swoją pracę łączy z działalnością samorządową - jest radną, członkinią Komisji Kultury, Turystyki i Ochrony Środowiska. Wspomaga ją **Aneta Rankiewicz**,

Wiosenne zajęcia kreatywne - tworzenie kwiatów z bibuły.

Działalność kulturalna SM „Jedność” w Ostródzie

Wszyscy są tu mile widziani

Najstarsza i największa na terenie Ostródy Spółdzielnia Mieszkaniowa „Jedność”, powstała w 1958 roku i od samego początku stawiała sobie za cel zaspokajanie potrzeb i mieszkaniowych i kulturalnych lokalnej społeczności. W latach 60. XX w. prowadziła m.in. TKKF i słynęła z profesjonalnej modelarni, gdzie powstawały modele lotnicze, szkatułki i kolejowe. Po okresie przemian Spółdzielnia wznowiła działalność społeczno-kulturalną, a Osiedlowy Dom Kultury przy ul. Chrobrego 4 stał się dla wielu mieszkańców ważnym miejscem na mapie Ostródy.

Zyczenia i kwiaty dla Pań z okazji 8 marca przekazał Burmistrz Ostródy Rafał Dąbrowski, na spotkaniu w ODK SM „Jedność”.
(źródło: FB Osiedlowy Dom Kultury SM Jedność - ODK Jedność)

a do współpracy zapraszają kilkunastu instruktorów - część z nich to wolontariusze, część prowadzi własne firmy, a w ODK wynajmuje sale na zajęcia. Dzięki temu oferta jest bardzo urozmaicona i w znacznej części bezpłatna. Zarząd zdecydował, że dom kultury będzie otwarty dla wszystkich, także dla osób spoza Spółdzielni. Członkowie SM „Jedność” nie ponoszą dodatkowych kosztów w postaci odpisu na działalność społeczno-kulturalną. Całość finansowana jest ze środków własnych Spółdzielni i ze wsparcia sponsorów, którzy chętnie angażują się w inicjatywy ODK.

- Mamy kilku zaprzyjaźnionych lokalnych przedsiębiorców - mówi Beata Horodyłowska, kierownik ODK. - To m.in. Ostróda Recycling, PWiK Ostróda, MPEC Ostróda, Hodowla Jesiotra Grabinek 20, Centrum Dobrego Smaku, Green Go, Complexor i inni. Część z

nich współpracuje ze Spółdzielnią, są też firmy o zasięgu ogólnopolskim takie jak UNIQA czy IME. Wspiera nas Gmina Miejska Ostróda, a Burmistrz **Rafał Dąbrowski** oraz radni są gośćmi wielu organizowanych przez nas wydarzeń. Mamy przyjacielskie kontakty z samorządowymi instytucjami kultury - z biblioteką miejską, Środowiskowym Domem Samopomocy „Bratek”, z Zespołem Placówek Szkolno-Wychowawczo-Rewalidacyjnych. Ich podopieczni, dzieci z niepełnosprawnościami, uczestniczą w naszych imprezach i koncertach, prezentują u nas swoje prace, a my wystawiamy się u nich. Włączają się w to wszystko koła gospodyń wiejskich, animatorzy kultury i lokalni artyści. Nie mamy takiego budżetu na kulturę jak instytucje miejskie, nie jesteśmy w stanie organizować eventów z udziałem gwiazd, ale staramy się wykorzystywać siłę oddolnych inicjatyw. Dzięki temu zaspokajamy podstawowe potrzeby lokalnej społeczności: jesteśmy blisko, codziennie otwarci i pomocni w wielu sprawach.

Sztandarową imprezą ODK jest organizowany corocznie Festyn Rodzinny na zakończenie roku szkolnego i powitanie wakacji. Przy ul. Chrobrego 4 pojawiają się liczne stoiska promocyjne i handlowe

oraz atrakcje dla dzieci. Samochody i ich wyposażenie prezentują służby miejskie (policja, straż pożarna i pogotowie), są liczne konkursy z nagrodami. W tym roku impreza odbędzie się 27 czerwca.

Zdarzają się też nie planowane w kalendarzu atrakcje, rodzące się spontanicznie dzięki kontaktom. - Prezes zabrał mnie kiedyś na spotkanie do przyjaźnionej Spółdzielni Mieszkaniowej „Praca” w Iławie, która prowadzi Dom Kultury „Polanka” - wspomina Beata Horodyłowska. - Poznałam tam jego szefową, Leonardę Pawłowską, która zaprosiła do Iławy naszą grupę seniorów. Tak zawiązana została współpraca, która zaowocowała wspólnymi projektami i częstymi odwiedzinami - wyjazdy te wspierał m.in. Powiat Ostródza.

Codziennie coś ciekawego

Budynek ODK ma łącznie ponad 600 m² powierzchni. Posiada 6 sal edukacyjnych, w tym salę komputerową, szachową, pracownię plastyczną oraz zaplecze kuchenne i dużą świetlicę, w której zmieścić się może ok. 100 osób. Organizowanych jest tu wiele wydarzeń okolicznościowych (ostatnio odbył się uroczysty Dzień Kobiet z udziałem władz miejskich), powierzchnia jest też wynajmowana na imprezy rodzinne.

Na co dzień pod dachem ODK odbywa się wiele ciekawych zajęć. Można tu nauczyć się grać w szachy, które od lat propaguje **Grzegorz Miśta**, jeden z wolontariuszy. Obecnie zajęcia prowadzone są w dwóch grupach wiekowych. Raz do roku Spółdzielnia, we współpracy z klubem sportowym MLKS „Ostródzianka” i LZS, organizuje turniej szachowy Memoriał Zbigniewa Szporoko (1931-2016) - pasjonata, który wychował kilka pokoleń ostródzkich szachistów. Równolegle działa klub brydżowy i sekcja ping-ponga. Dzieci natomiast chętnie przychodzą na zajęcia kreatywne z recyklingu, gdzie z odpadów np. starych puszek, opakowań, papieru czy płyt kompaktowych tworzą zabawki i prace plastyczne przy okazji rozwijając świadomość ekologiczną.

Tłumy na Festynie Rodzinnym w czerwcu 2025 r.

Zajęcia z samoobrony dla kobiet „Obroń się sama” prowadzone przez policjantów z KPP Ostródza.

Memoriał Zbigniewa Szporoko, listopad 2025.

W ODK działają też dwie grupy teatralne prowadzone przez **Martę Janiewicz** i **Magdalenę Ulanowską**, która nie tylko występuje, ale także reżyseruje przedstawienia i tworzy dekoracje. Z występami goszczą w szkołach i przedszkolach, prezentują się na przeglądach twórczości organizowanych w Ostródzie i w pobliskich miejscowościach. Uniwersytet Trzeciego Wieku prowadzi własny chór, popularnością cieszą się także zajęcia taneczne dla różnych grup wiekowych - od malucha do seniora. Jest też krav maga dla dzieci i młodzieży prowadzona tutaj od lat przez prywatną Szkołę Samoobrony. Z zajęciami edukacyjnymi często goszczą przedstawiciele służb miejskich - policjanci uczą o technik samoobrony kobiet, informują seniorów o zagrożeniach ze strony oszustów, a młodzież o bezpieczeństwie nad

wodą. ODK aktywnie włącza się także we wszelkie lokalne akcje o charakterze charytatywnym i środowiskowym, np. zbiórki darów i odzieży, nakrętek i baterii, ciepłych rzeczy dla zwierząt ze schroniska. Mobilizacja następuje zwłaszcza w sytuacjach kryzysowych, których w ostatnich latach było kilka: pandemia, wybuch wojny na Ukrainie i powódź w 2024 roku. Można wówczas podziwiać potencjał tej dobrze zintegrowanej społeczności, która organizuje się wokół spółdzielni mieszkaniowej.

Za działalność społeczno kulturalną Spółdzielnia Mieszkaniowa „Jedność” w Ostródzie została w 2018 roku odznaczona przez Krajową Radę Spółdzielczą Złotym Laurem Spółdzielczości.

Klementyna Zygarowska

Złoty Laur Spółdzielczości

nagroda Krajowej Rady Spółdzielczej za działalność społeczno-kulturalną spółdzielni

Zgromadzenie Ogólne Krajowej Rady Spółdzielczej Uchwałą nr 11/2010 z dnia 1 lipca 2010 roku ustanowiło nagrodę „Złoty Laur Spółdzielczości” za aktywny udział w rozwijaniu działalności społeczno-kulturalnej w spółdzielni. Nagroda ta ustanowiona została

na wniosek Komisji Promocji ZO KRS, a statuetki po raz pierwszy wręczono podczas uroczystej gali w Filharmonii Narodowej z okazji Międzynarodowego Dnia Spółdzielczości 27 czerwca 2011 roku.

Nagroda przyznawana jest zarówno spółdzielniom, jak i osobom fizycznym, które zaangażowane są w prowadzenie spółdzielczych domów kultury i klubów osiedlowych, organizowanie wydarzeń kulturalnych i sportowych, finansowanie działalności twórców, zespołów artystycznych, teatrów, organizacji społecznych, sportowych itp. - będących zarówno jednostkami spółdzielni, jak i funkcjonujących w lokalnym środowisku. Kapituła Nagród bierze pod uwagę ciągły i systematyczny charakter działań kulturalno-społecznych oraz ich konkretne rezultaty.

Zgłoszenia kandydatów do nagrody „Złoty Laur Spółdzielczości” przyjmowane są każdego roku od początku marca (w 2026 roku ogłoszona została XI Edycja Konkursu). Uroczyste wręczenie statuetek ma zazwyczaj miejsce podczas obchodów Międzynarodowego Dnia Spółdzielczości.

więcej informacji: www.krs.com.pl zakładka: Konkursy i nagrody

Bezpieczeństwo we wspólnotach i spółdzielniach mieszkaniowych

Przewodnik prewencyjny dla mieszkalnictwa opracowany przez UNIQA został stworzony jako praktyczne i przystępne narzędzie wspierające codzienne bezpieczeństwo w budynkach wielomieszkaniowych. Koncentruje się na najważniejszych zagrożeniach związanych z użytkowaniem części wspólnych, instalacji technicznych oraz mieszkańców. Omawia też obowiązki wynikające z przepisów prawa i dobrych praktyk zarządczych.

Jego głównym celem jest zwiększenie świadomości zarówno mieszkańców, jak i zarządców, pokazanie realnych konsekwencji zaniedbań oraz wskazanie działań, które pomagają zapobiegać pożarom, awariom instalacji czy innym zdarzeniom zagrażającym zdrowiu i mieniu.

Przewodnik podkreśla, że bezpieczeństwo w budynkach wielomieszkaniowych to wspólna odpowiedzialność – codzienne decyzje lokatorów są równie ważne, jak obowiązkowe kontrole i działania zarządców.

Bezpieczeństwo – wspólna odpowiedzialność mieszkańców i zarządców

W Polsce w 2024 roku doszło do ponad 130 tys. pożarów, z czego ok. 30 tys. wydarzyło się w budynkach mieszkalnych. Pomimo nowoczesnych systemów przeciwpożarowych i obowiązujących przepisów, najczęstszą przyczyną pożarów jest czynnik ludzki – nieostrożność, niewiedza lub lekceważenie zagrożeń.

Wiele ofiar umiera nie od ognia, lecz od dymu, często we własnych mieszkaniach, z których nie są w stanie się ewakuować. Na tragiczne skutki wpływają m.in.: brak czujek dymu, zablokowane drogi wyjścia, panika, ograniczona widoczność oraz czas dojazdu straży.

Statystyki PSP wskazują, że liczba pożarów w mieszkalnictwie utrzymuje się na wysokim poziomie – w latach 2020–2024 było ich corocznie ponad 26–28 tysięcy. W 2024 r. w pożarach zginęło ponad 400 osób, a tysiące straciły zdrowie lub dorobek życia.

Codzienne decyzje mieszkańców a ryzyko pożaru

Choć wielu lokatorów zakłada, że bezpieczeństwo zależy głównie od zarządców czy systemów technicznych, w praktyce największy wpływ mają działania mieszkańców.

Przykłady niebezpiecznych zachowań:

- **Ładowanie urządzeń elektrycznych bez nadzoru** (telefony, hulajnogi, rowery). Szczególne ryzyko stwarzają tanie lub niesprawdzone ładowarki oraz baterie litowo-jonowe.
- **Składowanie materiałów palnych** na klatkach schodowych, w piwnicach i garażach (kartony, meble, farby, opony), co dodatkowo blokuje drogi ewakuacyjne.
- **Używanie balkonów jako magazynów** – przechowywanie łatwopalnych przedmiotów (np. butli gazowych, plastikowych mebli, zasłon syntetycznych) zwiększa ryzyko szybkiego rozprzestrzenienia ognia.

Garaze podziemne – szczególne ryzyko

Garaze to przestrzenie o dużym zagęszczeniu pojazdów, często z instalacjami LPG lub elektrycznymi. Zagrożenia obejmują m.in.: ładowanie pojazdów elektrycznych bez odpowiedniej infrastruktury, przechowywanie paliw, brak przeglądów wentylacji lub nielegalne przeróbki. Pożar w garażu może szybko rozprzestrzenić dym do części mieszkalnej i utrudnić ewakuację.

Przeglądy i konserwacja – kluczowe dla bezpieczeństwa

Zarządcy mają obowiązek regularnych kontroli instalacji elektrycznych, gazowych i PPOŻ (hydranty, czujki, klapy dymowe). Jednak nawet działający system nie zadziała prawidłowo, jeśli jest **zablokowany rowerem, wózkiem lub meblami**. Mieszkańcy powinni zgłaszać nieprawidłowości i traktować przeglądy jako element dbałości o wspólne bezpieczeństwo.

Czujniki dymu – proste rozwiązanie, które ratuje życie

Choć w wielu krajach są obowiązkowe, w Polsce dopiero rośnie ich popularność.

Koszt jednej czujki to kilkadziesiąt złotych, a może ona **w krytycznym momencie dać dodatkowe minuty na ewakuację**, co często decyduje o życiu.

Bezpieczeństwo pożarowe zaczyna się od przygotowania

W czasie pożaru kluczowe jest wcześniejsze przygotowanie – znajomość dróg ewakuacji, drożność wyjść oraz świadomość, gdzie znajdują się gaśnice i hydranty. Bezpieczeństwo w budynkach zależy od wspólnej odpowiedzialności mieszkańców, zarządców i służb. Codzienna czujność i właściwe zachowania mają decydujący wpływ na to, czy budynek będzie bezpieczny.

Obowiązki wynikające z prawa budowlanego

Utrzymanie obiektu

Zgodnie z ustawą Prawo budowlane, budynek musi być użytkowany zgodnie z przeznaczeniem oraz utrzymywany w **należyтым stanie technicznym i estetycznym**, tak aby nie dopuścić do pogorszenia jego właściwości użytkowych.

Zarządca lub właściciel ma obowiązek wykonywać regularne przeglądy:

- Przeгляд roczny (co najmniej raz w roku) obejmuje kontrolę:
 - elementów narażonych na wpływy atmosferyczne (dach, elewacja, rynny, balkony),
 - instalacji ochrony środowiska (np. separatory),
 - instalacji gazowych oraz przewodów kominowych.
- Przeгляд półroczny (dla dużych obiektów) dotyczy budynków:
 - o powierzchni zabudowy > 2000 m²,
 - lub z dachem > 1000 m².

Powinien być wykonywany:

- do 31 maja,
- do 30 listopada.

- Przeгляд pięcioletni (co najmniej raz na 5 lat) obejmuje:
 - stan techniczny całego obiektu,
 - jego przydatność do użytkowania,
 - estetykę budynku,
 - instalację elektryczną i piorunochronną.

Kontrole mogą wykonywać tylko osoby z odpowiednimi uprawnieniami. Z każdej kontroli sporządza się protokół przechowywany przez właściciela/zarządcę. Zalecane są też dodatkowe kontrole po zdarzeniach nadzwyczajnych (np. wichury, powodzie, pożary).

Konsekwencje niewykonania obowiązków przez zarządcę

Zaniedbania mogą prowadzić do poważnych skutków. W ramach odpowiedzialności administracyjnej wspólnota może otrzymać nakazy nadzoru budowlanego a nawet, zgodnie z Prawem budowlanym, może otrzymać grzywny.

W przypadku zagrożenia życia lub katastrofy budowlanej zarządca może odpowiadać karnie za niewykonanie obowiązków.

Poszkodowani mogą też dochodzić odszkodowań za zdarzenia wynikłe z braku przeglądów. Natomiast ubezpieczyciel może w takiej sytuacji odmówić wypłaty odszkodowania. W skrajnych przypadkach obiekt, który nie przeszedł obowiązkowych przeglądów, może zostać wyłączony z użytkowania.

Obowiązki wynikające z przepisów przeciwpożarowych

Zgodnie z rozporządzeniami MSWiA zarządca, właściciel i użytkownik muszą zapewnić sprawność urządzeń przeciwpożarowych. Są to m.in.: gaśnice, hydranty, klapy dymowe, sygnalizacja pożaru, oświetlenie ewakuacyjne, instalacje tryskaczowe i zraszaczowe. Sprzęt ppoż powinien być właściwie rozmieszczony – zgodnie z Polskimi Normami – i dostępny, a drogi ewakuacyjne muszą być przejezdne.

Należy wykonywać regularne przeglądy oraz konserwacje tych urządzeń – minimum raz w roku (lub częściej, jeśli przewidują to normy). Trzeba też stosować się do zaleceń producenta w instrukcji. Ważne, aby przechowywać dokumentację z przeglądów i konserwacji, w tym: protokoły, świadectwa dopuszczenia, instrukcje.

Nie wolno też zapominać o mieszkańcach. Warto ich informować o przeglądach, awariach czy remontach oraz wykorzystywać do tego różne kanały kontaktu: ogłoszenia, e-maile, aplikacje, spotkania.

Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej, zachęcamy do zapoznania się z bezpłatnym przewodnikiem.

Zeskanuj kod QR lub wejdź na stron uniqa.pl

uniqa.pl > zakładka „Spółdzielnie i wspólnoty” > kafelek „Przewodnik prewencyjny dla mieszkalnictwa”

Spotkanie spółdzielni uczniowskich i spółdzielni dorosłych z woj. świętokrzyskiego

Międzypokoleniowe, spółdzielcze spotkanie

W wydarzeniu wzięło w nim udział ok. 30 osób, w tym władze ZLSP z prezesem Januszem Paszkowskim, zarząd Fundacji Rozwoju Spółdzielczości Uczniowskiej, przedstawiciele Świętokrzyskiej Rady SU, Forum Kieleckich Spółdzielni Mieszkaniowych, PSS „Społem” w Kielcach, Spółdzielni Pracy Huta Szkła „Sława” w Kielcach, a przede wszystkim młodzież. Obecne były spółdzielnie uczniowskie: „Maja” z Nieklania Wielkiego, „Piegusek” z Łagowa i „DO-centa” z Łopuszna.

odczas spotkania dokonano podsu-

10 marca br. Delegatura Regionalna ZLSP w Kielcach, Zarząd Świętokrzyskiej Rady Spółdzielni Uczniowskich oraz przedstawiciel terenowy Krajowej Rady Spółdzielczej na woj. świętokrzyskie Barbara Brenzel zorganizowali spotkanie spółdzielni uczniowskich działających w szkołach woj. świętokrzyskiego z przedstawicielami spółdzielczości dorosłych.

powania 2025 roku: przedstawiono osiągnięcia spółdzielni, wydarzenia związane z obchodami Międzynarodowego Roku Spółdzielczego oraz jubileuszem 125-lecia powstania pierwszej Spółdzielni Uczniowskiej na ziemiach polskich. Prezes Janusz Paszkowski, jako członek Kapituły Medalu 125 lecia Spółdzielni Uczniowskich, wraz z przewodniczącym Rady Fundacji Rozwoju Spółdzielczości Uczniowskiej Zdzisławem Zatorskim, uhonorowali medalami grupę działaczy i opiekunów SU. Medal otrzymali:

- Jadwiga Kotkowska - dyrektor Delegatury Regionalnej w Kielcach,
- Jerzy Czapla - emerytowany prezes Spółdzielni Pracy Huta Szkła „Sława”, PSS Społem w Kielcach,
- Monika Mróz-Nowak - opiekunka Spółdzielni Uczniowskiej „Piegusek”,

- Teresa Pokusa - dyrektor Publicznej Szkoły Podstawowej im. ppor. Karola Niedzielskiego „Dobosza” w Nieklaniu Wielkim,

- ♦ Alina Kwapińska - opiekunka Spółdzielni Uczniowskiej „DO-centa” w Powiatowym Zespole Szkół w Łopusznie.

Zostały też wręczone podziękowania i wyróżnienia przygotowane przez Świętokrzyską Radę Spółdzielni Uczniowskich. Wszyscy uczestnicy spotkania otrzymali słodkie upominki wraz z zaproszeniem na zakończenie obchodów 125 lecia SU na ziemiach polskich, które odbędą się pod koniec kwietnia w Wadowicach.

Zorganizowanie kolejnego międzypokoleniowego spotkania spółdzielców zaproponowano jeszcze przed końcem roku szkolnego. □

Spółdzielczość we współczesnym biznesie

We współpracy z AGH

Związek Lustracyjny Spółdzielni w ramach współpracy z Akademią Górniczo Hutniczą po raz kolejny prowadzi przedmiot „Spółdzielczość we współczesnym biznesie” dla studentów Zarządzania AGH w formie konwersatorium w wymiarze 30 godzin.

Studenci poznają alternatywny model biznesowy jakim jest prowadzenie działalności w formie spółdzielni, zapoznają się również z zasadami CSR i ekonomią współdzielenia. Uzyskują przy tym praktyczne wskazówki na temat zakładania i prowadzenia spółdzielni. Zajęcia odbywają się w dwóch grupach (dla studiów dzienne i zaocznych). Za ich stronę merytoryczną odpowiedzialne są ekspertki ZLSP Joanna Brzozowska Wabik i Anna Bulka. Pierwsze zajęcia, w dniu 6 marca br, poprowadził Prezes Janusz Paszkowski przybliżając historię spółdzielczości oraz rozwój i różnorodność branż spółdzielczych. Omówił przykłady pierwszych spółdzielni na świecie i na ziemiach polskich. Studenci bardzo są zainteresowani wartościami spółdzielczymi, zasadami oraz tym, co odróżnia spółdzielnie od innych form działalności. □

✓ **10 marca br. Związek Lustracyjny Spółdzielni w szczególny sposób świętował 80 urodziny Jadwigi Kotkowskiej, która całe swoje życie zawodowe związała jest ze spółdzielczością. Jest członkiem Zarządu ZLSP i Dyrektorem Delegatury Regionalnej w Kielcach. Jej oddanie i zaangażowanie nagrodzono miłą urodzinową niespodzianką. W historycznym budynku Delegatury Regionalnej ZLSP przy ul. Kościuszki 11 w Kielcach została odsłonięta tablica pamiątkowa z podziękowaniem dla Pani Jadwigi za długoletnią pracę. W uroczystości wmurowania tablicy uczestniczyli przedstawiciele Zarządu i Rady Nadzorczej ZLSP oraz zaprzyjaźnieni Spółdzielcy. Jubilatce życzymy zdrowia, pomysłowości, spełnienia marzeń i długiej spółdzielczej aktywności zawodowej. □**

Kuźnia kadr spółdzielczości wiejskiej

Duńskie korzenie

Pojęcie Uniwersytetu Ludowego wiąże się ściśle z dość niezwykłą postacią **Nikolaia Fredericka Severina Grundtviga** (1783-1872), duńskiego pisarza, polityka, teologa, pastora kościoła luterńskiego, a później biskupa, najbardziej jednak znanego jako reformator religijny, działacz na rzecz rozwoju kultury narodowej i upowszechnienia oświaty, a także jako prekursor spółdzielczości. Jego krytyczny stosunek do kościelnego establishmentu sprawił, że okresami objęty był zakazem wygłaszania kazań i odprawiania nabożeństw, ale odznaczony został przez króla Chrystiana VIII Orderem Danebroga.

Wstawił się przekładem na współczesny język duński staronordyckich sag i ballad, w tym słynnego XI-wiecznego poematu „Beowulf” opisującego mityczne dzieje Skandynawii. Zajmował się też literaturą religijną, zostawił po sobie zbiór Psalmów, hymnów i prace teologiczne oraz inne opracowania i utwory prozą i poetyckie. Jego twórczość zaliczana jest do czołowych dzieł duńskiego romantyzmu, a przyczyniła się w znacznym stopniu do budowy poczucia narodowej tożsamości Duńczyków.

Pracując nad swoimi przekładami, Grundtvig w latach 1829-1831 kilkakrotnie podróżował do Anglii, gdzie poznał przy okazji tamtejszy system edukacji, a być może też wczesne próby tworzenia spółdzielczości. Był wyczulony na trudne warunki życia ludu, panującą na wsi biedę, której pragnął zaradzić. Narzędziem miała być edukacja, rozwijanie nie tylko świadomości narodowej i obywatelskiej, ale i wpajanie młodzieży ducha przedsiębiorczości, współpracy, poświęcenia dla wspólnego dobra oraz wartości tożsamych z wartościami spółdzielczymi w dzisiejszym rozumieniu.

Takie były założenia inspirowane nordyckimi tradycjami i angielskimi obserwacjami „Szkoły dla Życia”, jak ją nazywał. Integralnym elementem procesu edukacyjnego miało być w niej wspólne życie w internacie oparte o zasady samorządności i odpowiedzialności uczestników, przekazywanie własnych doświadczeń przez nauczycieli, partnerskie stosunki pomiędzy nimi a uczącymi się, łączenie teorii z praktyką. Pierwsza taka szkoła – pierwowzór późniejszych

Ruch Uniwersytetów Ludowych, rozwijający się z rozmachem w II Rzeczypospolitej, lecz mający dużo starsze źródła, związany był blisko ze spółdzielczością wiejską. Wielu działaczy tych uniwersytetów było jednocześnie zapalonymi spółdzielcami, żeby przypomnieć w tym kontekście nazwiska Jadwigi Dziubińskiej, Ireny Kosmowskiej czy Ignacego i Zofii Solarzów. Wartości wpajane młodzieży na Uniwersytetach miały zaś wiele wspólnego z wartościami spółdzielczymi, nic dziwnego więc, że absolwenci tych placówek licznie zasilali szeregi założycieli i aktywnych członków spółdzielni.

Pierwszy uniwersytet ludowy na świecie - Rødding Højskole, powstała w 1844 (źródło: FB Ambasada Królestwa Danii w Polsce).

Uniwersytetów Ludowych – nazywana skromnie Wyższą Szkołą Ludową – założona została w dniu 7 listopada 1844 roku w Rødding w południowej części kraju, na pograniczu duńsko-pruskim. Wkrótce powstały kolejne w Danii, w innych krajach skandynawskich (w 1864 roku w Norwegii, cztery lata później w Szwecji, a w 1889 roku w Finlandii), a potem model ten rozpowszechnił się w całej niemal Europie, docierając też na ziemie polskie. Obecnie na całym świecie działa przeszło 700 takich placówek. W uznaniu zasług Grundtviga dla powstania i rozwoju kształcenia ustawicznego, jego imię nadano jednemu z programów edukacji dorosłych Unii Europejskiej.

Choć Grundtvig sam nie stworzył żadnej spółdzielni, zaliczany jest powszechnie do grona „ojców-założycieli” spółdzielczości. Zapoczątkowany przez niego ruch Uniwersytetów Ludowych przygotował grunt do zakładania kooperatyw, a wychowankowie tych placówek edukacyjnych, nasiąknięci wpajaniem im tu duchem kooperacji, stawali się często oddanymi spółdzielcami w swoim środowisku, zwłaszcza na wsi. W samej Danii jako pierwsze zaczęły powstawać już w latach 60. XIX wieku wiejskie spółdzielnie spożywców, zaś nieco później mleczarskie (od 1882 r.) i spółdzielcze rzeźnicze (od 1887 r.), a w konsekwencji Dania

stała się kolebką spółdzielczości rolniczej w Europie i jednym z najsilniej współdzielczonych państw naszego kontynentu.

Na ziemiach polskich - Pszczelin był pierwszy

Najwcześniejszą zapewne wiadomością o duńskich doświadczeniach Uniwersytetów Ludowych ogłoszoną na ziemiach polskich był poświęcony im artykuł zamieszczony we lwowskim tygodniku „Szkoła” już w 1869 roku. W następnych latach, do I wojny światowej, publikacji takich ukazało się we wszystkich zaborach około pięćdziesięciu. O duńskich placówkach pisał m. in. w 1910 roku w czasopiśmie „Przegląd Oświatowy” ks. Antoni Ludwiczak, późniejszy twórca Uniwersytetu Ludowego w Dalkach. Od 1900 roku pojawiały się też pierwsze próby zakładania tego typu placówek na gruncie krajowym.

I tu znów dochodzimy do ścisłych związków ruchu Uniwersytetów Ludowych ze spółdzielczością. Uważa się bowiem, że najwcześniejszą powstałą i najważniejszą instytucją edukacyjną spełniającą kryteria Uniwersytetu Ludowego (choć nie nosiła jeszcze tej nazwy) była prowadzona przez Warszawskie Towarzystwo Pszczelniczno-Ogrodnicze Szkoła Rolnicza dla Młodzieży Wiejskiej w Otrębusach pod Warszawą, zwana „Pszczelinem”, otwarta w październiku 1900 roku. Jej pierwszą kierowniczką była młoda **Jadwiga Dziubińska** (1874-1937), znana później działaczka oświatowa i ludowa, pionierka spółdzielczości uczniowskiej. Jeden z jej następców, wieloletni dyrektor Pszczelina, Zdzisław Bańkowski pisał o niej:

Z całym młodzieńczym zapałem, z właściwą sobie werwą, z głębokim przeconaniem dla sprawy oświaty ludu, mając wybitne zdolności pedagogiczne p. Dziubińska całą swoją duszę wkłada w tę pracę w warunkach najcięższych materialnych; p. Dziubińska pracuje w Pszczelinie przez lat trzy i być może, że te lata spędzone w Pszczelinie zdecydowały o jej szerokiej owocnej działalności dla sprawy zawodowego wykształcenia młodzieży wiejskiej.

Wkrótce po rozpoczęciu tej pracy odbyła dziesięciomiesięczną podróż po Danii, Szwecji, a także Belgii, Czechach i Niemczech, by zapoznać się z tamtejszymi rozwiązaniami edukacji młodych rolników. Dzięki tym obserwacjom, zwłaszcza skandynawskich Uniwersytetów Ludowych, dopracować mogła program wychowawczo-dydaktyczny dla Pszczelina.

Szkoła, zgodnie z tymi założeniami, nauczyć miała młodych ludzi nowoczesnej gospodarki rolnej, wychować na świadomych członków społeczności lokalnej, pobudzić do aktywności, samopomocy i współdziałania, ale także - było to już specyfiką Polski pod zaborem - wpoić im patriotyzm, co oczywiście ukrywano przed rosyjskimi władzami. Prowadzono tu we własnych warsztatach i gospodarstwie rolnym zajęcia praktyczne, wykładano teorię, a nawet przedmioty ogólnokształcące. Duży nacisk kładziono na samokształcenie poprzez studiowanie literatury fachowej i uzupełniające krótkie kursy, propagowano spółdzielczość. Na wykłady gościnne zapraszano z pobliskiej Warszawy wybitnych teoretyków i działaczy, także spółdzielczych, wśród nich Edwarda Abramowskiego, założyciela Towarzystwa Kooperatystów, Irenę Kosmowską, promotorkę spółdzielczości wiejskiej czy Antoniego Mędrckiego, działacza spółdzielni spożywców i członka Rady Towarzystwa Kooperatystów. Ten ostatni później prowadził tu regularne zajęcia z rachunkowości i spółdzielczości.

Kierująca szkołą Dziubińska sama zresztą była zapaloną kooperatystką. Jeszcze w latach 90. XIX stulecia studiując na tajnym „Uniwersytecie Latającym” słuchała wykładów Edwarda Abramowskiego i przejęła wiele jego idei, a później zresztą przystąpiła do Towarzystwa Kooperatystów. W placówce mogła realizować te idee w praktyce. Przy pomocy miejscowego proboszcza i grupy oddanych temu zamysłowi osób, założyła pierwszą na ziemiach polskich spółdzielnię uczniowską, dzięki której młodzi ludzie mogli zdobyć praktyczne doświadczenia wspólnego gospodarowania. Dziubińska, inspirowana ideami kooperatystycznymi, całe życie szkolne

starala się zorganizować w oparciu o samorząd łączący uczniów i nauczycieli. Jednak w 1904 roku, w wyniku kontrowersji pomiędzy nią a innymi działaczami Towarzystwa Pszczelnico-Ogrodniczego wokół koncepcji programowych, Dziubińska odeszła z Pszczelina.

Nie poddała się jednak. Przeniosła się do Kruszynka koło Włocławka na Kujawach, gdzie czerpiąc ze swoich dotychczasowych doświadczeń, współtworzyła szkołę gospodarczą dla dziewcząt wiejskich, mającą przygotować adeptki do roli przyszłych gospodyń. Przy placówce założyła następną spółdzielnię uczniowską. I tu kooperatywa ta stała się jądrem organizacji życia szkoły i jej internatu.

Kolejnymi instytucjami wzorowanymi na Pszczelinie i Kruszynku (mówi się nawet o „pszczelińskim typie Uniwersytetu Ludowego”) były żeńska i męska ludowa szkoła rolnicza Gołotczyźnie pod Ciechanowem zwana „Bratne” oraz zlokalizowana w tej samej okolicy szkoła w Sokołównku, do której program opracowała sama Dziubińska. W 1913 roku w Krasieninie na Lubelszczyźnie z kolei Irena Kosmowska, działając z ramienia Towarzystwa Kółek Rolniczych im. Staszica, założyła podobną szkołę. Wszystkie te placówki przyczyniły się do emancypacji młodzieży rolniczej i wszczęcia jej kooperatystycznego ducha.

W wolnej już Polsce Jadwiga Dziubińska związała się z Polskim Stronnictwem Ludowym „Wyzwolenie”, została posłanką na Sejm Ustawodawczy (1919-1922). Nie zaprzestała działalności na rzecz rozwoju oświaty ludowej, współpracowała też ze Spółdzielczym Instytutem Naukowym, gdzie zajmowała się m. in. promowaniem idei wiejskich spółdzielni zdrowia.

A jakie były losy szkoły w Otrębusach po odejściu z niej Jadwigi Dziubińskiej? Jeszcze przed I wojną światową zyskała znaczną renomę wśród rolników Królestwa, a także z Litwy i Kresów Wschodnich co sprawiło, że zaczęto tu organizować także rolnicze kursy zimowe dla dorosłych. Choć poniosła znaczne straty, przetrwała I wojnę światową, w 1917 roku przejęta została przez Centralne Towarzystwo Rolnicze, a w 1929 roku upaństwowiona. W ciągu pierwszego ćwierćwiecza jej istnienia do szkoły wstąpiło 1155 uczniów, ukończyło ją 904. Wielu absolwentów zasłużyło się dla postępu rolnictwa i spółdzielczości wiejskiej w Polsce.

Dalszy rozwój zahamował wybuch II wojny światowej, po wojnie działała w zmienionej formule m. in. jako Technikum Rolnicze, Ośrodek Doskonalenia Kadr Pedagogicznych Szkolnictwa Rolniczego i Studium Nauczycielskie dla

nauczycielek szkół rolniczych. Obecnie mieści się tu Krajowe Centrum Edukacji Rolniczej. Cała okolica, w której się znajduje, nosi nazwę Pszczelin, przypominając tym samym o pierwszym polskim Uniwersytecie Ludowym i o pierwszej spółdzielni uczniowskiej.

Ks. Antoni Ludwiczak i katolickie Uniwersytety Ludowe

Rozkwit Uniwersytetów Ludowych nastąpił zasadniczo już w niepodległej Polsce. Wyodrębniły się wówczas dwa nurty w rozwoju takich placówek: katolicki i świecki. Ten pierwszy wiąże się zwłaszcza z postacią **ks. Antoniego Ludwiczaka** (1878-1942). Ów wielkopolski duchowny, podobnie jak liczni księża z zaboru pruskiego, poza działalnością duszpasterską angażował się wiele innych spraw. Będąc wikarym w Lubaszku w latach 1906-1907 założył tu bibliotekę, czytelnię, a także spółdzielnię rolniczo-handlową „Rolnik” wpisując się tym samym w poczet wybitnych księży-spółdzielców z tego regionu. Bliższa mu była jednak praca oświatowa z młodzieżą i dorosłymi, wychowywanie ich w patriotycznym duchu poprzez edukację i rozwijanie czytelnictwa.

Prowadził tajne lekcje języka polskiego i historii, wspierał strajk szkolny zorganizowany w 1907 roku jako protest przeciwko germanizacji. Był aktywny w Towarzystwie Czytelni Ludowych, w którym współpracował ks. Piotrem Wawrzyniakiem i ks. Stanisławem Adamskim, postaciami nie do przecenienia dla rozwoju polskiej spółdzielczości; w 1910 roku został sekretarzem generalnym tego Towarzystwa.

U zarania niepodległości podejmował wiele działań patriotycznych, był również aktywny politycznie, założył lokalne Narodowe Stronnictwo Ludowe, z ramienia którego został posłem na Sejm Ustawodawczy. Później jednak wycofał się z życia politycznego.

Jego największym dziełem tego okresu było stworzenie pierwszego w Polsce katolickiego Uniwersytetu Ludowego pod egidą Towarzystwa Czytelni Ludowych, do czego zainspirowały go wcześniejsze wizyty w Danii. Placówka powstała 3 października 1921 roku w Dalkach pod Gnieznem. Przeznaczona była dla młodzieży w wieku 19-30 lat ze środowisk chłopskich i rzemieślniczych, która nie miała innych szans kontynuowania nauki po ukończeniu szkoły powszechnej.

W 1926 roku ks. Ludwiczak założył kolejny uniwersytet w Zagórzku na Pomorzu, a rok później w wielkopolskim

Odolanowie, potem jeszcze w Bolszewie. Stworzone przez niego placówki ukończyło ponad 3 tys. młodych ludzi. Ogółem, do wybuchu II wojny światowej powstało 9 uniwersytetów o profilu katolickim założonych przez Towarzystwo Czytelni Ludowych bądź poszczególne diecezje. Zgodnie z przekonaniem ich inicjatora nauczanie oparte było o wartości chrześcijańskie i narodowe. Młodym ludziom wpajano idee patriotyzmu i chrześcijańskiego solidaryzmu, który był też jednym ze źródeł idei spółdzielczych.

Śród absolwentów tych placówek rekrutowało się wiele zasłużonych osobistości – m.in. Stanisław Mikołajczyk, późniejszy przywódca PSL i premier Rządu RP na uchodźstwie ukończył Uniwersytet Ludowy w Dalkach. Ks. Ludwiczak idei Uniwersytetów Ludowych pozostawał oddany niemal do końca życia. Na początku okupacji, w listopadzie 1939 był aresztowany przez Niemców i po trzech latach uwięzienia w obozach koncentracyjnych został zamordowany.

„Chrzestny” i Uniwersytety Orkanowe

Świecki nurt Uniwersytetów Ludowych w II Rzeczypospolitej zapoczątkowany został nieco później niż katolicki. 1 listopada 1924 roku Związek Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych (ZPNPSP) wraz z Centralnym Związkiem Młodzieży Wiejskiej i Małopolskim Związkiem Młodzieży uruchomił Wiejski Uniwersytet Ludowy w Szycach pod Krakowem. Była to odpowiedź na rozwój placówek katolickich, którym radykalni działacze chłopscy zarzucali klerikalizm i klasowe podejście do wychowania. Jednak i te placówki opierały się na wzorach duńskich, a inicjator tego nurtu dr Eustachy Nowicki utrzymywał kontakty z ks. Ludwiczakiem i był entuzjastą idei grundtvikijskich. Sam przygotował założenia dla uniwersytetu w Szycach i stał się jego kuratorem z ramienia ZPNPSP. Dzięki jego poparciu na stanowisko kierownika placówki powołany został mało jeszcze znany działacz ludowy Ignacy Solarz, a do pracy tu przyjęto młodą nauczycielkę ze szkoły rolniczej Jadwigi Dziubińskiej w Gołotczyźnie, Zofię Michałowską, która wkrótce została żoną Solarza.

Solarzowie byli małżeństwem nieprzeciętnym. **Ignacy Solarz** (1891-1940), zwany w swym środowisku z popularnością ale i szacunkiem „Chrzestnym”, w czasie pierwszej wojny światowej walczył w armii austriackiej i został ciężko ranny, brał udział także w wojnie bolszewickiej. Odbił studia

Świątelnia Uniwersytetu Ludowego im. Władysława Orkana w Szycach (źródło: NAC)

na Uniwersytecie Jagiellońskim, które ukończył ze stopniem inżyniera rolnictwa. Pracował jako instruktor rolny i nauczyciel w szkole rolniczej, później, po pobycie w Danii, gdzie zapoznał się z tamtejszymi doświadczeniami, zapalił się do idei Uniwersytetów Ludowych. Z entuzjazmem przyjął więc propozycję dr. Nowickiego kierowania nowopowstałym Wiejskim Uniwersytetem Ludowym w Szycach, tym bardziej, że miał tu oddanego współpracownika w postaci Zofii, narzeczonej, a potem żony.

Na uniwersytecie, który w 1930 roku przyjął nazwę „Wiejski Uniwersytet Orkanowy”, na pamiątkę poety i działacza Władysława Orkana, kształciła się młodzież w wieku od 18 do 34 lat z kilkunastu powiatów Małopolski i centralnej części kraju. Program początkowo dość ściśle opierał się na grundtvigowskich zasadach, ale z biegiem czasu „Chrzestny” wprowadzał doń coraz więcej elementów wynikających ze swoich przemyśleń, tworząc ostatecznie własny oryginalny system pedagogiczny. Nawiązywał do idei agraryzmu, zdobywającej coraz większą popularność wśród młodych ludowców doktryny rozwijanej przez Stanisława Miłkowskiego, działacza ludowego i spółdzielczego. Podkreślał on znaczenie rolników jako najważniejszej klasy społecznej i rolnictwa jako siły napędowej gospodarki. Kluczową w niej rolę odegrać miały rodzinne gospodarstwa rolne, spółdzielczość i inne organizacje samorządowe. Był zwolennikiem głębokiej reformy rolnej, głosił zdecydowanie antykapitalistyczne hasła. Poglądy te propagowane w narastającym stopniu na Uniwersytecie oraz aktywność Solarza w ruchu młodowiejskim, a zwłaszcza w radykalnym Związku Młodzieży Wiejskiej RP „Wici”, prowadziły do konfliktów z władzami i ostatecznie w 1931 r. ZPNPSP zamknął placówkę. Otwarto ją na nowo po zerwaniu z „wiciowymi” wpływami w 1932 r., ale już pod kierownictwem Józefa Chudego, także zresztą związanego ze spółdzielczością rolniczą. Po utracie pracy, a przez to i mieszkania w Szycach, „Chrzestni” nie zrezygnowali ze swojej działalności. W 1932 r. założyli przy udziale swych wcześniejszych wychowanków z Szycką Spółdzielnię Rolniczą dla Prowadzenia Uniwersytetów Wiej-

skich, a poprzez nią uruchomili Wiejski Uniwersytet Orkanowy w Gaci Przeworskiej na Podkarpaciu. Zajęcia odbywały się początkowo w chałupach wiejskich, ale w 1936 r. udało się staraniem mieszkańców wybudować własną siedzibę „na Gackiej Górze”. Tu, przy zachowaniu całkowitej niezależności gospodarczej, dzięki czemu można było uniknąć ingerencji władz, bez przeszkód już mógł Solarz głosić swoje poglądy, czyniąc Uniwersytet sztandarową placówką ruchu młodowiejskiego. W programie dydaktycznym nacisk kładziono na ważne zagadnienia społeczne i obywatelskie, w tym naukę o spółdzielczości, przygotowywano adeptów do budowania przyszłej Polski ludowej. Uniwersytet działał do wybuchu II wojny światowej, ukończyło go przeszło tysiąc słuchaczy. Jak i jego poprzednik z Szyck, wychował wśród nich wielu działaczy spółdzielczych.

Takich uniwersytetów nurtu świeckiego prowadzonych przez różne organizacje społeczne (choć niekoniecznie o tak radykalnym charakterze jak te Solarza) działało w tym okresie w całej Polsce około 20, od zachodnich dzielnic kraju po Kresy Wschodnie.

Sam Ignacy Solarz był przekonany kooperatystą. Współpracował z Spółdzielczym Instytutem Naukowym i publikował m.in. w „Spółdzielczym Przeglądzie Naukowym”. Poza wspomnianą Spółdzielnię Rolniczą dla Prowadzenia Uniwersytetów Wiejskich założył też inne kooperatywy, w tym słynną wiejską spółdzielnię zdrowia w Markowej, o której pisaliśmy już wcześniej w „Tęczy Polskiej”. Jego działalność na Podkarpaciu przyczyniła się do aktywizacji społecznej i spółdzielczej mieszkańców tego regionu. To właśnie z Markowej wywodziła się słynna rodzina Ulmów, zamordowana przez Niemców za ukrywanie Żydów. Józef Ulma był członkiem kilku miejscowych spółdzielni, w tym wzmiankowanej spółdzielni zdrowia oraz mleczarskiej. Jego żona Wiktoria ukończyła kursy Uniwersytetu Ludowego w Gaci.

Ignacy Solarz po wybuchu drugiej wojny światowej, pozbawiony pracy na Uniwersytecie Ludowym, nawiązał kontakty z podziemiem, a także z prezesem ZSS „Społem” Marianem Rapackim w Warszawie i otrzymał od niego propozycję zatrudnienia na stanowisku dyrektora oddziału Związku w Rzeszowie. Jednak już na początku 1940 roku został w niejasnych okolicznościach aresztowany przez gestapo i prawdopodobnie rozstrzelany w Palmirach. Żona Zofia przeżyła go o 48 lat. W czasie okupacji działała w konspiracji, po wojnie m. in. prowadziła amatorskie teatry i ludowe zespoły pieśni i tańca. Ich syn Wojciech Solarz jest znanym reżyserem filmowym.

dr Adam Piechowski

Bezpieczeństwo w budynkach wielomieszkaniowych

Poradnik prewencyjny
UNIQA dla Mieszkalnictwa

Zachęcamy do
zapoznania się
z bezpłatnym
przewodnikiem

„Przewodnik prewencyjny dla mieszkalnictwa”

UNIQA to praktyczny poradnik dla zarządców nieruchomości, wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych.

Zawiera wskazówki, jak odpowiednio dbać o urządzenia i instalacje znajdujące się w budynku wielomieszkaniowym i minimalizować ryzyko wystąpienia zdarzeń szkodowych.

Przewodnik to również zbiór wiedzy prawnej oraz ciekawostki i wymogi dotyczące nowoczesnych rozwiązań OZE.

uniqa.pl > zakładka „Spółdzielnie i wspólnoty” > kafelek „Przewodnik prewencyjny dla mieszkalnictwa”

Chcesz poznać szczegóły, napisz do nas: rynek.udm@uniqa.pl